

GRUBY KADR

KWK JULIAN W FOTOGRAFII

Z OKAZJI 70. ROCZNICY ZAŁOŻENIA KOPALNI W PIEKARACH ŚLĄSKICH

Kopalnia „Julian” Piaski Śl.

ORGANIZATORZY:

**IZBA REGIONALNA W PIEKARACH ŚLĄSKICH
PIEKARY ŚLĄSKIE W OBIEKTYWIE
PIEKARSKIWERK.PL**

**WYBÓR ZDJĘĆ: ŁUKASZ ŻYWULSKI, LESZEK BEN SZ
OPRACOWANIE GRAFICZNE: ŁUKASZ ŻYWULSKI**

ORGANIZATORZY SKŁADAJĄ SERDECZNE PODZIĘKOWANIA WSZYSTKIM OSOBOM, KTÓRE UDOSTĘPNIŁY ZDJĘCIA NA WYSTAWĘ:

**JACEK BOROŃ, DAMIAN HARAZIM, GRZEGORZ LIZUREK, HENRYK GOWIK, JOANNA RUPIK-GOWIN, KORNELIA PILARCZYK-PYTKA,
ŁUKASZ ŚCIEBIOROWSKI, MICHAŁ WÓJCIK, PATRYCJA GREGAREK, PIOTR SKOWRONEK, PRZEMYSŁAW RODZIK,
TOMASZ KACPRZAK, ADAM ROSTECKI, ZUZANNA STYCH-MASZOTA, JAN KLIMAJ, ŁUKASZ MACIOSZEK**

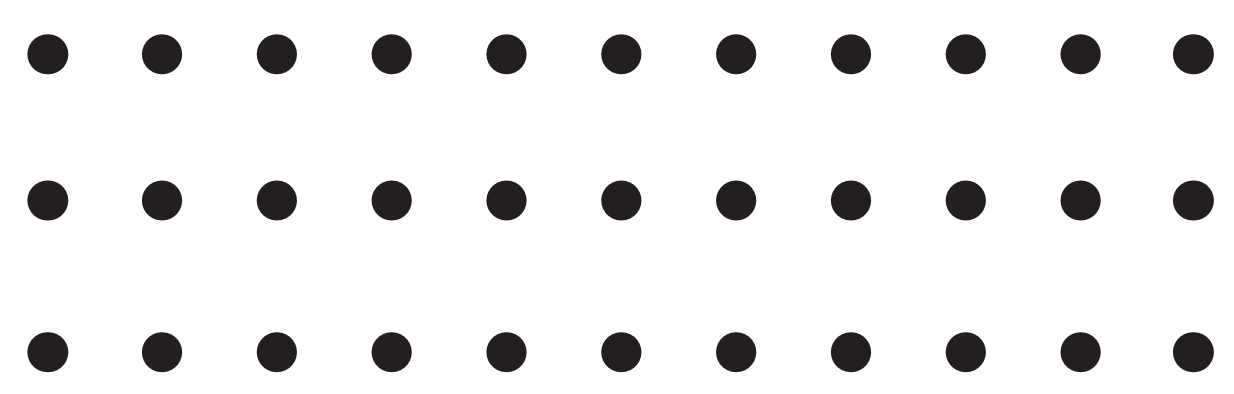

**WYSTAWA
10 GRUDNIA 2024 - 31 STYCZNIA 2025**

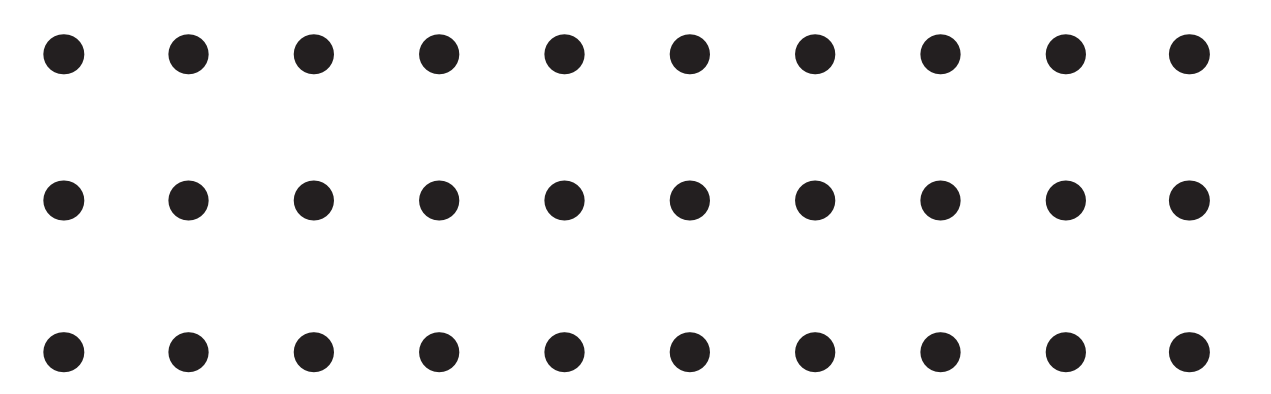

**IZBA REGIONALNA PRZY MIEJSKIEJ BIBLIOTECE PUBLICZNEJ
IM. TEODORA HENECZKA W PIEKARACH ŚLĄSKICH
UL. KALWARYJSKA 62D**

RYS HISTORYCZNY

Kopalnia Węgla Kamiennego „Julian” obok „Andaluzji” i „Orla Białego” to jeden z najważniejszych zakładów pracy w historii Piekar Śląskich. Geneza jego powstania sięga lat 30. XX w. W 1935 r. zarząd kopalni „Radzionków” rozpoczął starania o budowę szybu wentylacyjnego na terenie Piekar Śląskich, u podnóża wzgórza kalwaryjskiego i w sąsiedztwie płynącej nieuregulowanym wtedy jeszcze korytem Brynicy. Okupacyjne władze niemieckie w 1942 r. wybudowały na tym obszarze drewniany szyb, który do końca wojny sięgnął 38 (lub – jak podają inne źródła – 45) metrów głębokości. Do 1948 r. drewniany szyb został pogłębiany do 328 metrów (to mniej więcej tyle, co wieża Eiffla, z tym że w dół).

Po II wojnie światowej wobec wyzwań zrujnowanej polskiej gospodarki zapotrzebowanie na węgiel i stal było ogromne. Uruchomienie kopalni było zatem przedsięwzięciem strategicznym. Materiał do jej budowy czerpano z cegielni w Kozłowej Górze, do której wybudowano w tym celu linię wąskotorową. W 1950 r. nowo powstającej kopalni nadano imię „Julian” na cześć działacza rewolucyjnego i komunistycznego Juliana Marchlewskiego. 22 lutego 1951 r. powołano na dyrektora kopalni mgr. inż. Józefa Dunajckiego, a na naczelnego inżyniera Franciszka Barona. Pierwszy pokład o głębokości 410 metrów oddano w 1953 r.

Zbliżała się Barbórka ’54 i władzom usilnie zależało, by właśnie wtedy wydobyć pierwszą tonę węgla. W uroczystości otwarcia kopalni wzięli udział m.in. wicepremier i minister górnictwa Piotr Jaroszewicz, wiceprzewodniczący prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej gen. Jerzy Ziętek oraz konsul ZSRR Jurij Biernow. Zaszczyt uruchomienia maszyny wyciągowej przypadł Piotrowi Jaroszewiczowi, pierwszy wagonik z węglem na światło dzienne wydobyli górnicy Paweł Ludyga i Józef Żymela, a wykonanie zadania zameldowali dyrektorowi kopalni Zdzisławowi Ćwikowi. Fakt ten zakomunikowano I sekretarzowi KC PZPR Bolesławowi Bierutowi telegramem. Regularne wydobywanie w KWK „Julian” rozpoczęło 1 stycznia 1955 r.

Krajobraz KWK „Julian” przez dziesięciolecia kształtowały przede wszystkim wieże wyciągowe, którym władze kopalni w przeciwieństwie do konstrukcji tego typu w innych zakładach nadawały wyjątkowo mało oryginalne nazwy. Pierwszy szyb nazwano „Julian I”. Drugi, zgodnie z ciągiem liczbowym, oznaczono jako „Julian II”. Warto nadmienić, że do jego budowy wykorzystano urządzenie wyciągowe szybu „Jan Henryk” przetransportowane z kopalni „Bolesław Chrobry” w Wałbrzychu. Nieco później, w 1962 r., zbudowano szyb wentylacyjno-podsadzkowy „Julian III” w sąsiedniej gminie Bobrowniki. Ostatni szyb, który wyrósł w krajobrazie Piekar, to „Julian IV” wybudowany cztery lata później i przeznaczony do transportu ludzi.

Istotne znaczenie dla funkcjonowania kopalni miało wybudowanie torów i bocznic kolejowych oraz połączenie z linią kolejową Brzeziny Śląskie-Szarlej. Z każdym kolejnym rokiem kopalnia rozwijała się w obszarach stricte górniczych, takich jak budowa urządzeń i infrastruktury naziemnej i podziemnej. Nad Brynicą wyrosły budynki sortowni, płuczki, łaźni, kotłowni, administracji, magazynów, warsztatów mechanicznych i stolarskich, markowni, stacji ratowniczej. Wraz z rozwojem przemysłu w wyrobiskach instalowano nowe maszyny usprawniające proces wydobywczy.

W historii KWK „Julian” warto odnotować także liczne inwestycje sprzyjające zwiększeniu efektywności działalności kopalni pod kątem społecznym, czyli w skrócie – inwestycje w pracowników. KWK „Julian” obok innych zakładów przemysłu ciężkiego była katalizatorem zmian urbanistycznych i przestrzennych Piekar Śląskich, wpływając na wzrost liczby mieszkańców miasta oraz poprawę komfortu ich życia. Do Piekar Śląskich za pracą napływali przyszli górnicy z całego kraju.

Wybrane inwestycje KWK „Julian” w wymiarze społecznym:

- w 1959 r. otwarto Dom Technika
- w latach 50. wybudowano robotnicze osiedle Wieczorka
- w 1962 r. powołano zasadniczą szkołę górniczą przy obecnej ul. Popiełuszki
- w 1962 r. uruchomiono Zakład Leczniczo-Zapobiegawczy dla pracowników i ich rodzin
- w 1966 r. oddano ośrodek wczasowy „Gwarek” w Jarosławcu nad Morzem Bałtyckim
- w 1967 r. otwarto Ośrodek Sportowo-Rekreacyjny na osiedlu Wieczorka, czyli dzisiejszy MOSiR
- w 1977 r. otwarto (wspólnie z kopalnią „Andaluzja”) szkołę górniczą w Kamieniu
- w 1982 r. oddano we władanie młodzieży kopalnianej Klub Młodego Górnika „Antracyt”
- w 1986 r. nad Zalewem Przeczyckim w Boguchwałowicach ukończono budowę ośrodka z 21 domkami typu Brda i przystanią
- w 1989 r. zakończono budowę hali sportowej, w której dziś w Lidze Centralnej walczą piekarscy szczypiorniści
- w latach 80. przy ul. Targowej, Bytomskiej i Skargi oddano blisko 500 mieszkań

Lata 70. to okres dalszej rozbudowy zakładu i zwiększania wydobywania węgla, które pod koniec lat 70. osiągnęło rekordowy poziom prawie 3,2 mln ton rocznie. Na taki wynik miały wpływ coraz większa mechanizacja prac górniczych i stosowanie nowoczesnej obudowy zmechanizowanej. Druga połowa lat 70. i lata 80. to także rekordowa liczba pracowników, sięgająca w szczytowym momencie blisko 5,5 tys. osób.

Lata 80. to okres wielu przełomowych wydarzeń politycznych w Polsce, których echo odbiło się także w życiu kopalni. Od 30 sierpnia do 3 września 1980 r. trwał strajk załogi. W wyniku porozumień podpisanych w Jastrzębiu-Zdroju na kopalni powstał Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”. 30 maja 1981 r., w czasie mszy św. odprawianej przed budynkiem administracji przez biskupa Herberta Bednorza, odbyło się poświęcenie sztandaru nowego związku. W tym samym roku, po wprowadzeniu stanu wojennego 13 grudnia, podobnie jak w innych kopalniach w regionie załoga strajkowała do 16 grudnia. W stanie wojennym kopalnię zmilitaryzowano i zawieszono działalność wszystkich związków zawodowych, w tym NSZZ „Solidarność”, którego reaktywacja nastąpiła dopiero po wolnych wyborach w 1989 r.

Po transformacji ustrojowej i upadku komunizmu kopalnia doczekała się wielu zmian organizacyjnych, które dokonały się w całym sektorze górnictwa. „Julka” wędrowała od spółki do spółki. 1 lipca 1999 r. pożegnano zakorzenioną już w świadomości górników nazwę „Julian” i przemianowano kopalnię na Zakład Górniczy „Piekary”. Później nastąpiło połączenie z bytomskim „Bobrkiem”. 31 stycznia 2020 r. na powierzchnię wyjechał ostatni wagonik z czarnym piekarskim złotem. W ostatnich latach Spółka Restrukturyzacji Kopalń dokonała likwidacji szybów II i IV oraz większości infrastruktury na powierzchni. Samotna, ale оголоcona z nadszybia błękitna wieża wyciągowa „Julian I” została ocalona i czeka na swoją drugą szansę. Nieważne, czy będzie wieżą widokową, czy elementem muzeum, na zawsze powinna pozostać w krajobrazie miasta jako symbol trudu górniczego i tożsamości lokalnej.

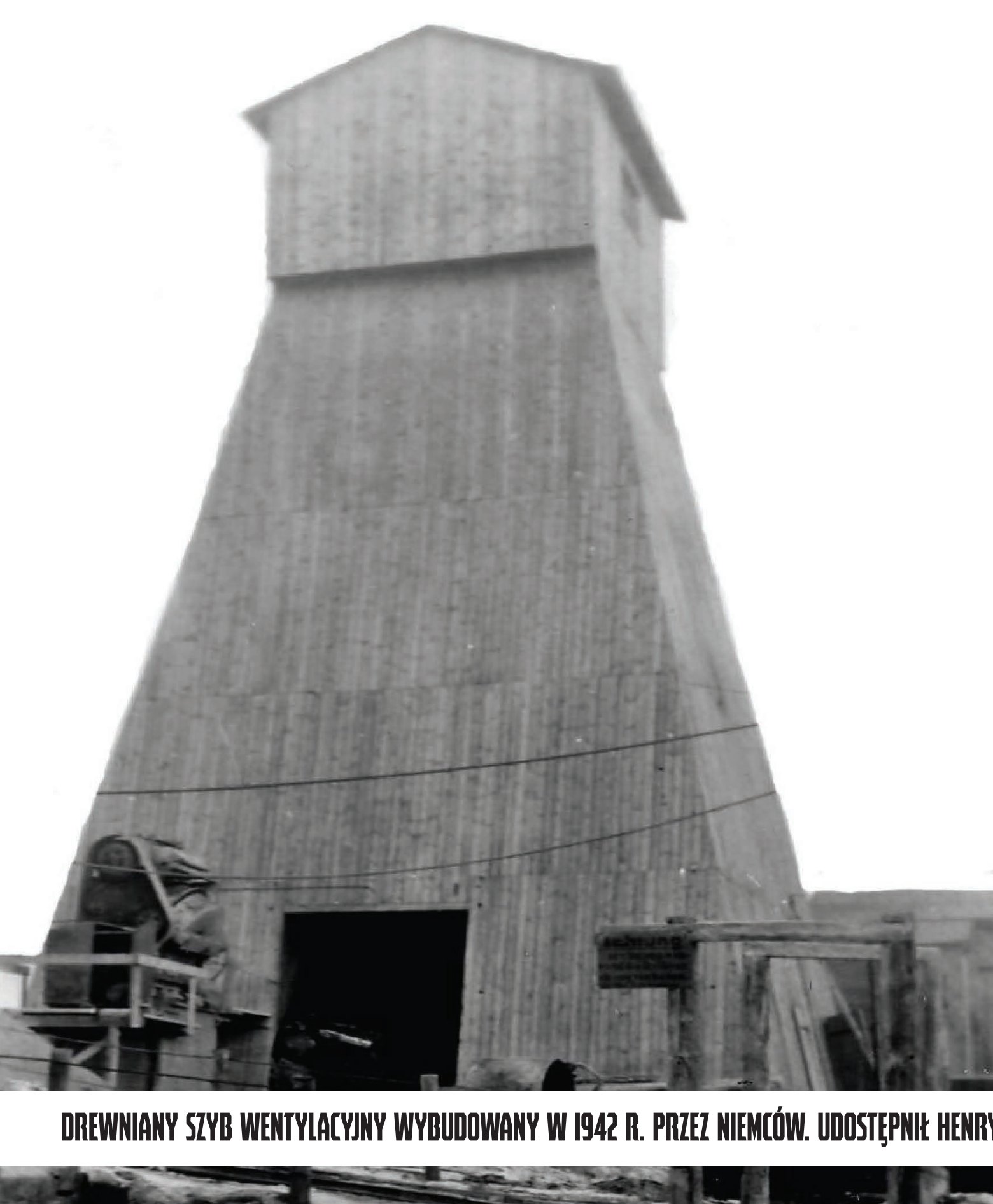
Opracowano na podstawie książki: A. E. Potempa, *Kompania Węglowa S.A. Zakład Górniczy „Piekary” w Piekarach Śląskich: 50 lat KWK „Julian”*, Piekary Śląskie 2004 oraz źródeł internetowych.

PROLOG

Jedną z niezliczonych pól górniczego nadzysia. Brygady monterskie wzywają ostatnie szelgi nitów w drogę, która bez przerwy jechać będą ładowane węglem wozami. W głębi widać drewniany budynek starego szybu, szysu budowniczych. Niebawem go ruszają.

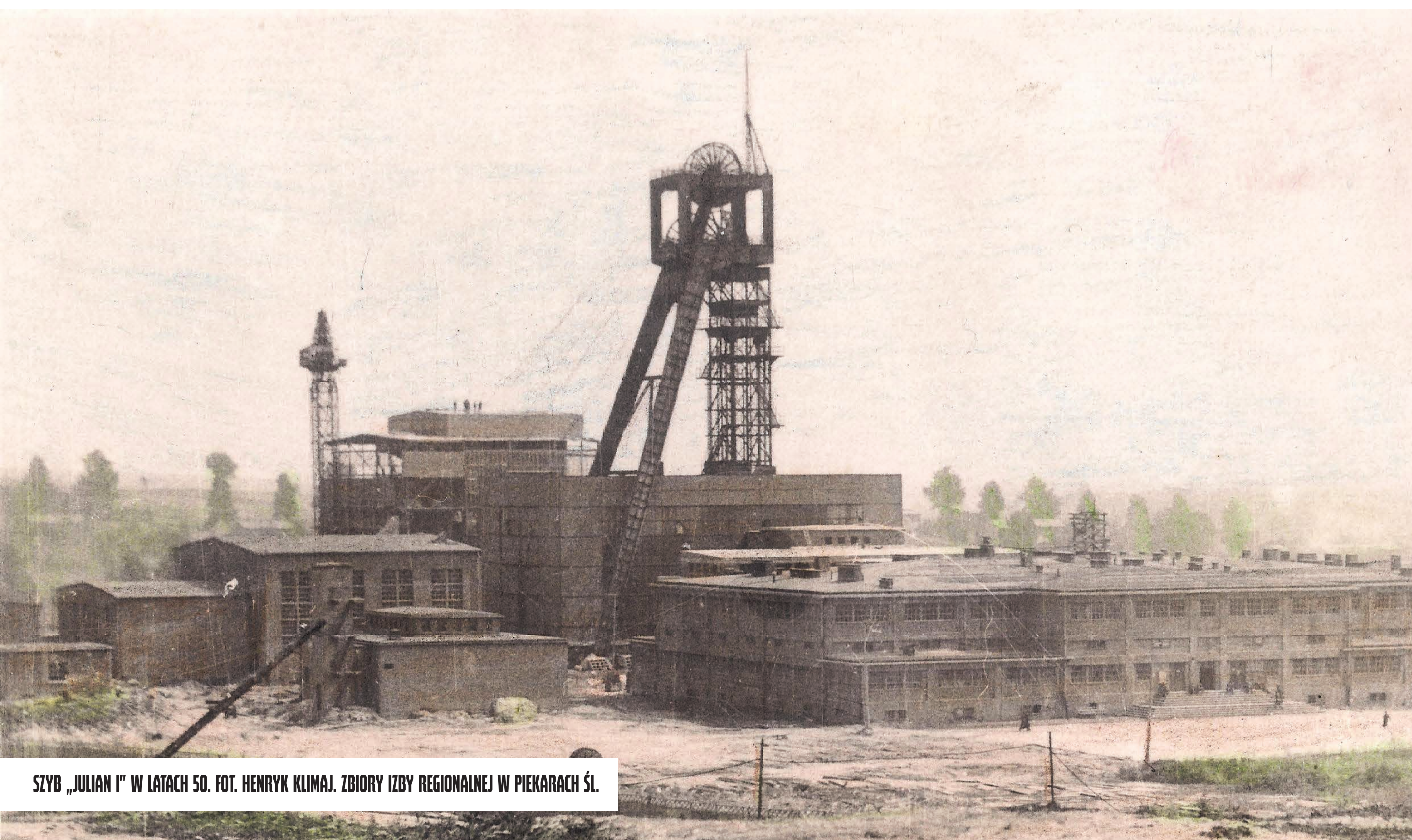
ARTYKUŁ W CZASOPISIE „PANORAMA”, GRUDZIEŃ 1954. UDOSTĘPNIŁ PIOTR SKOWRONEK

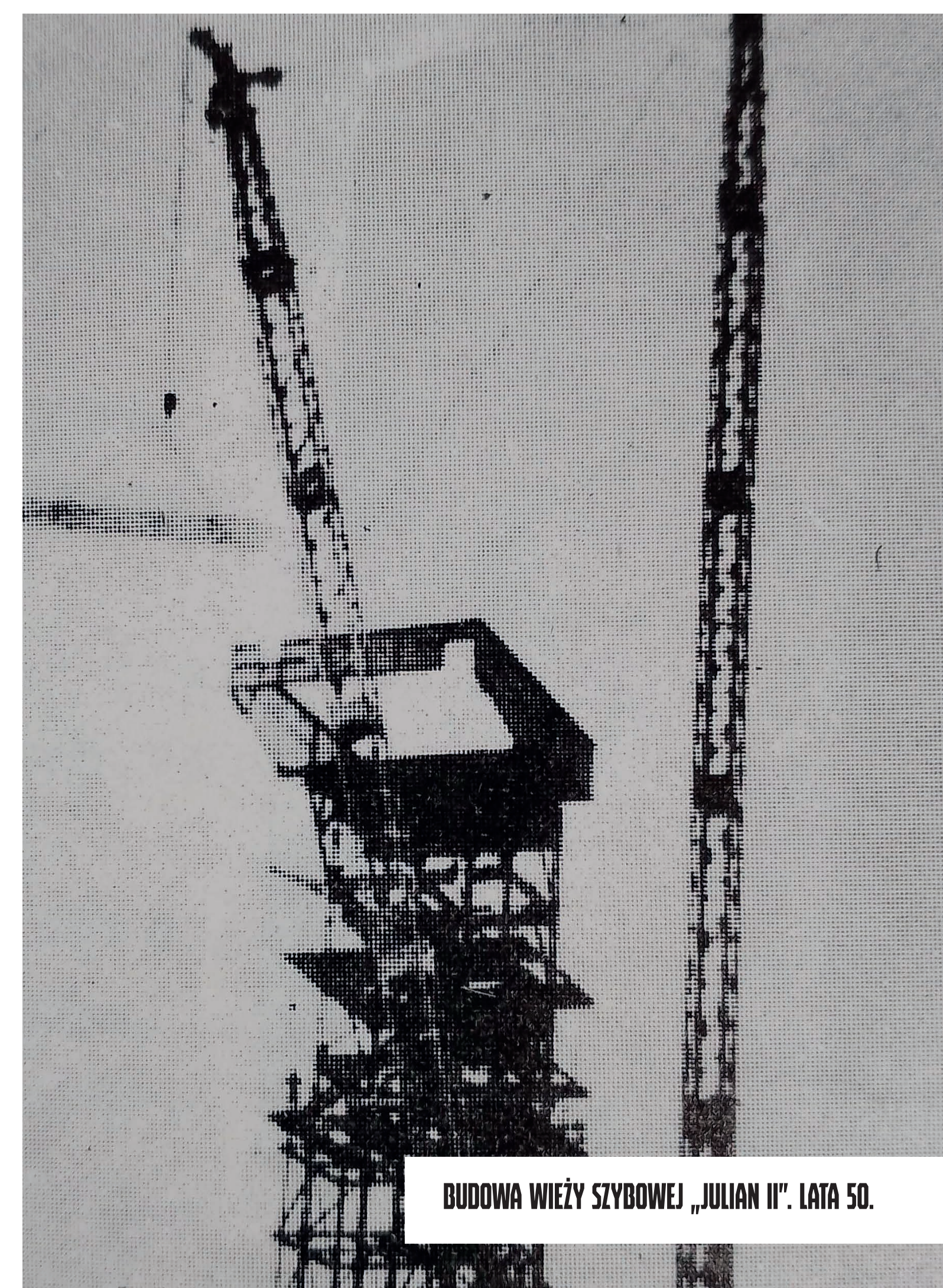
DREWNIANY SZYB WENTYLACYJNY WYBUDOWANY W 1942 R. PRZEZ NIEMCÓW. UDOSTĘPNIŁ HENRYK GOWIK

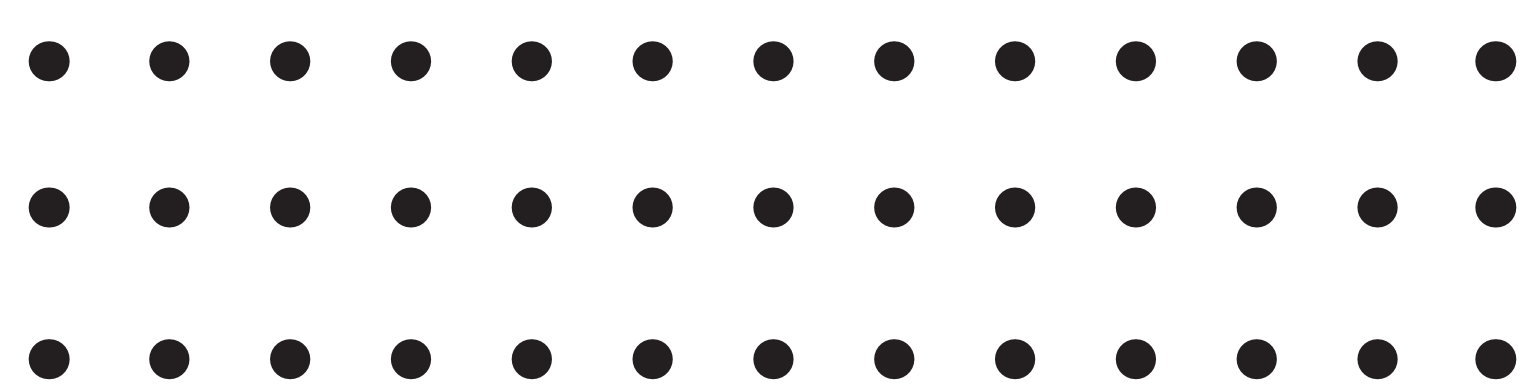
PANORAMA KOPALNI Z SZYBEM „JULIAN II” W LATACH 50. ŹRÓDŁO NIEZNANE

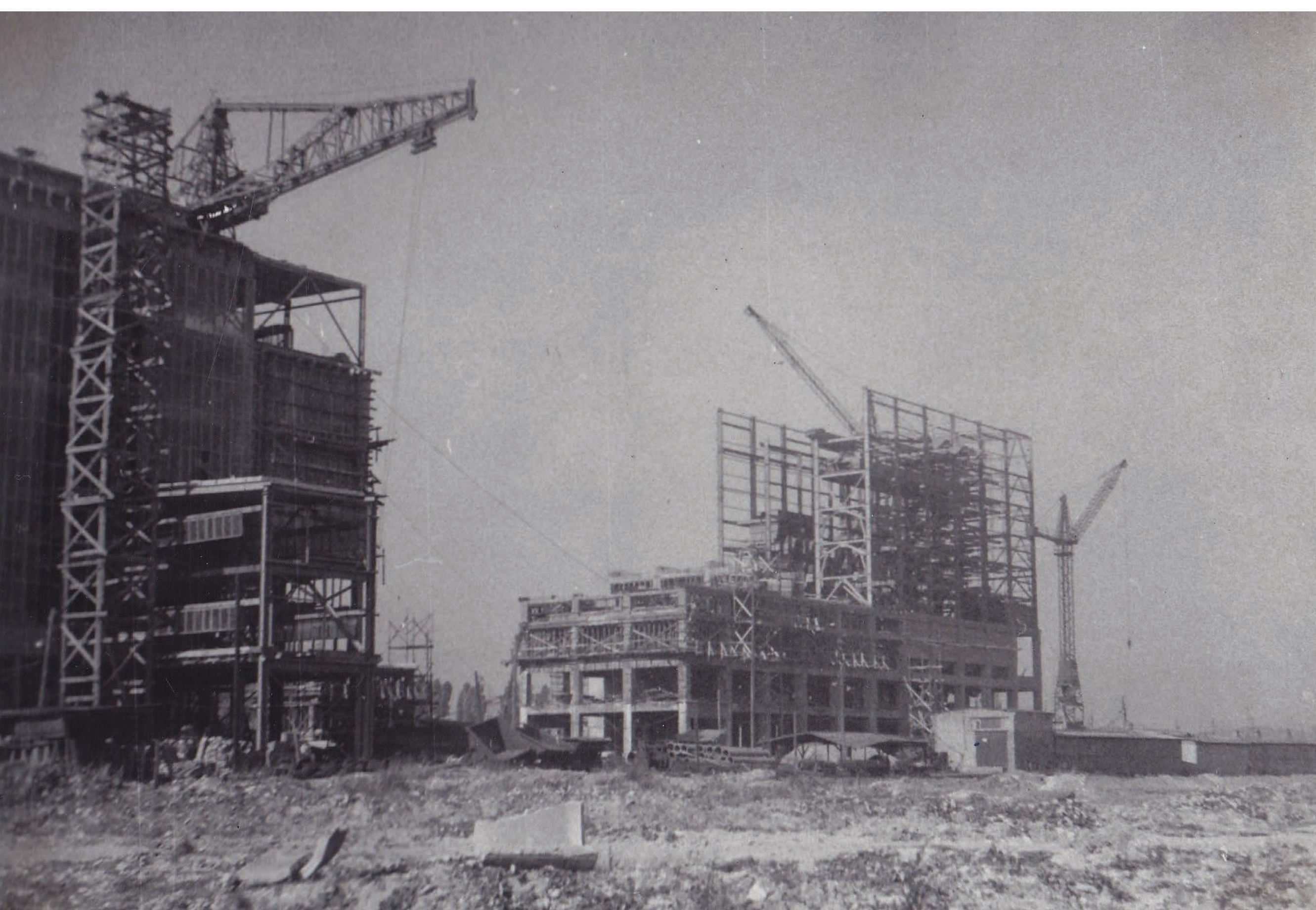
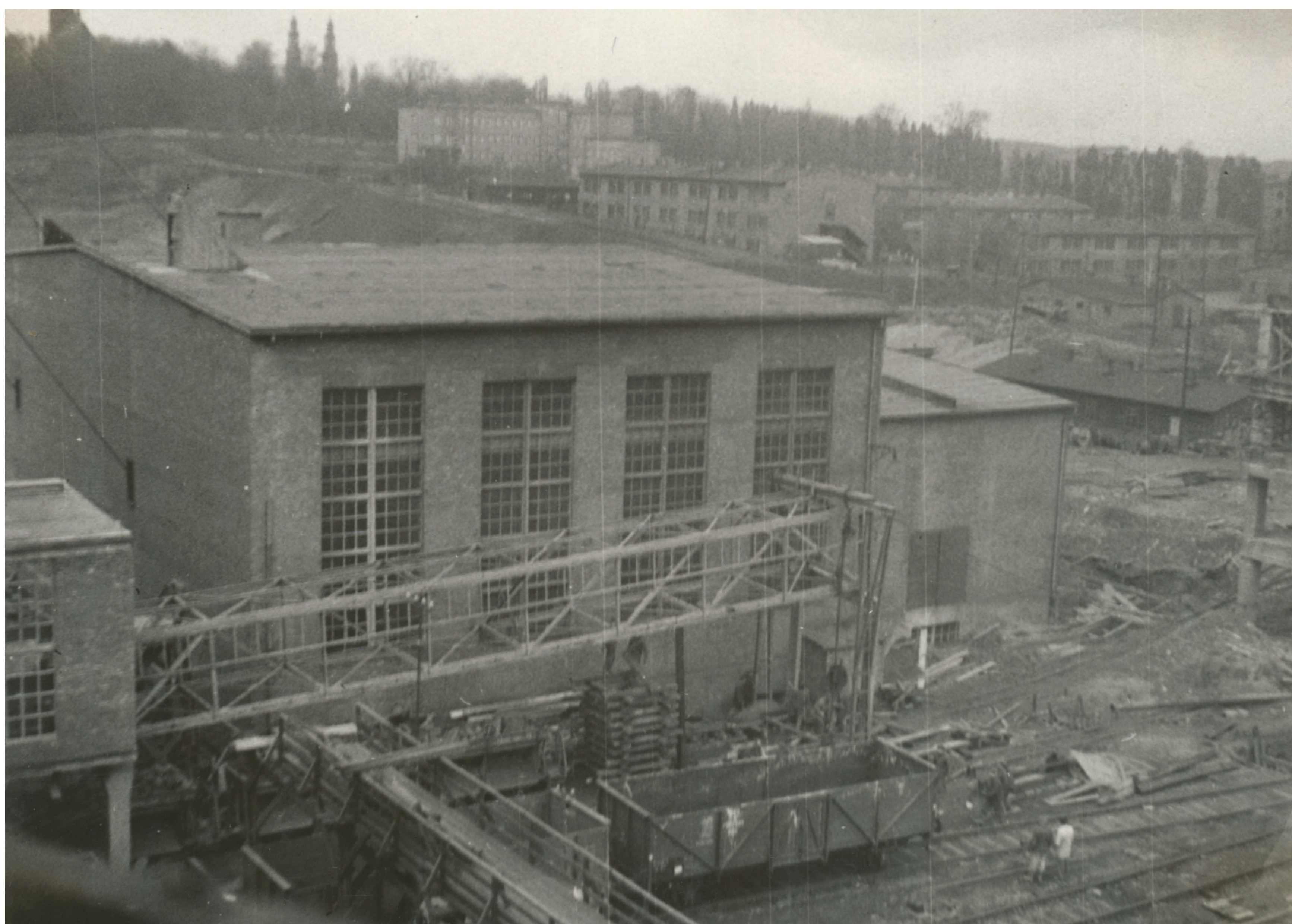
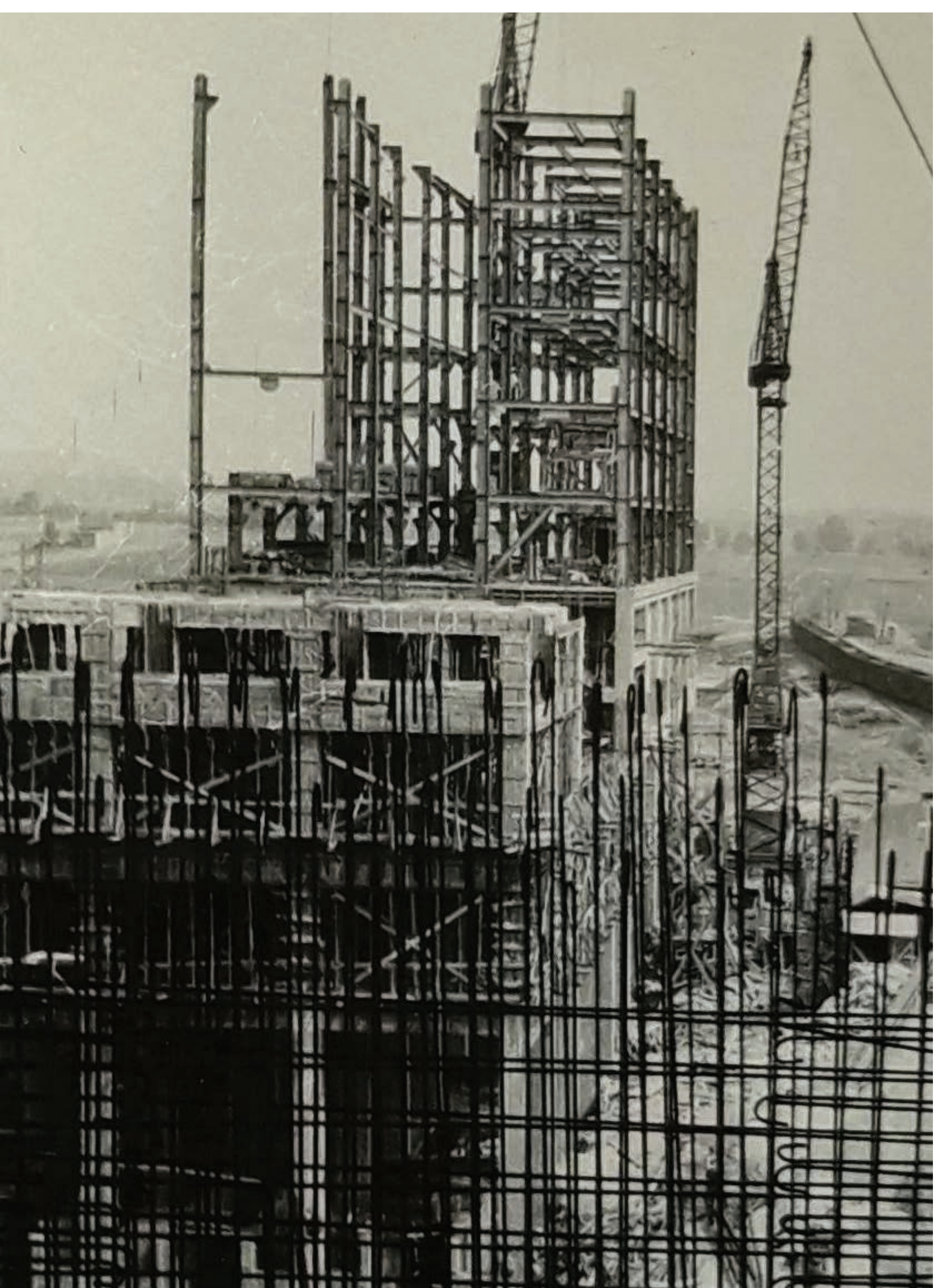
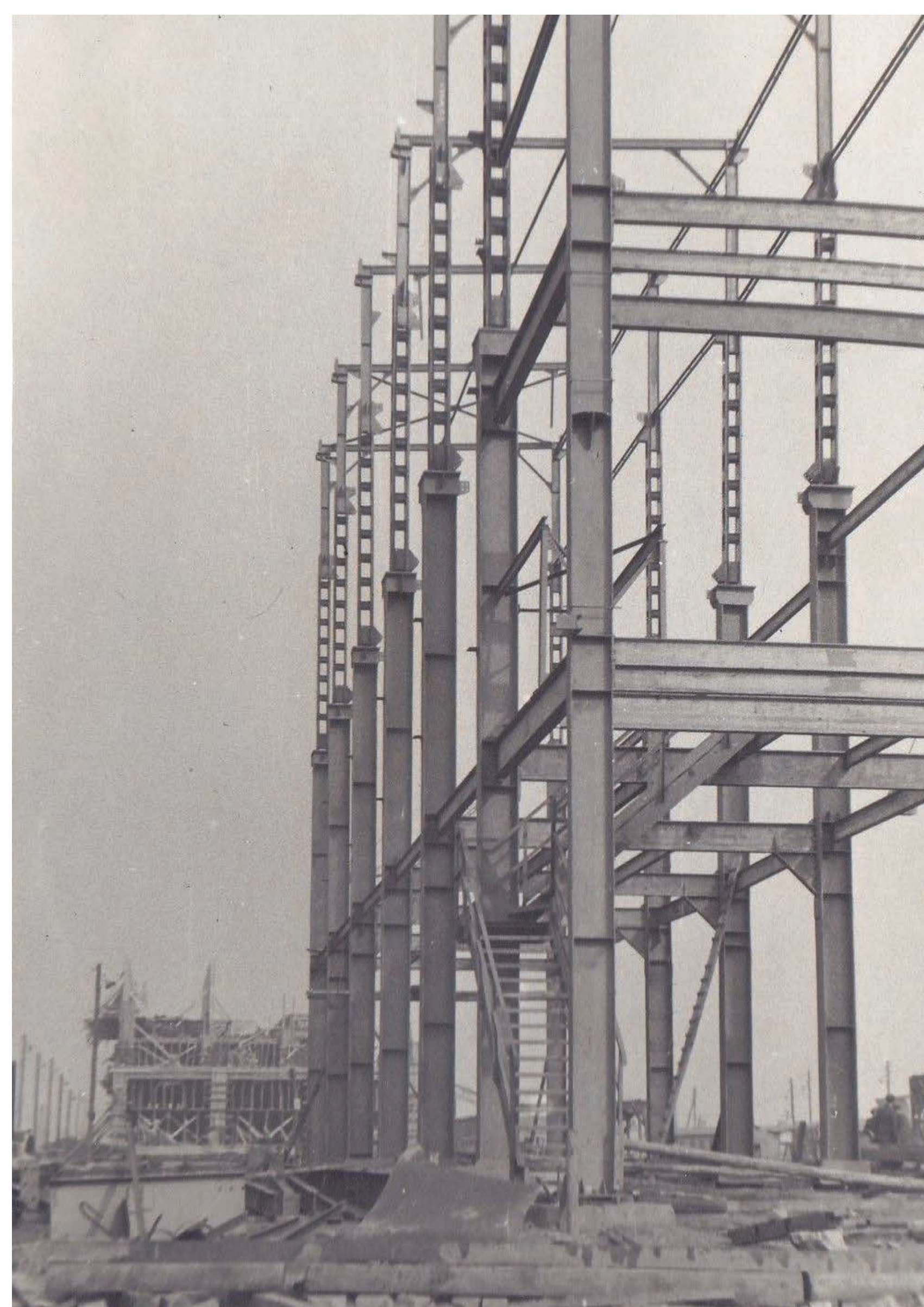
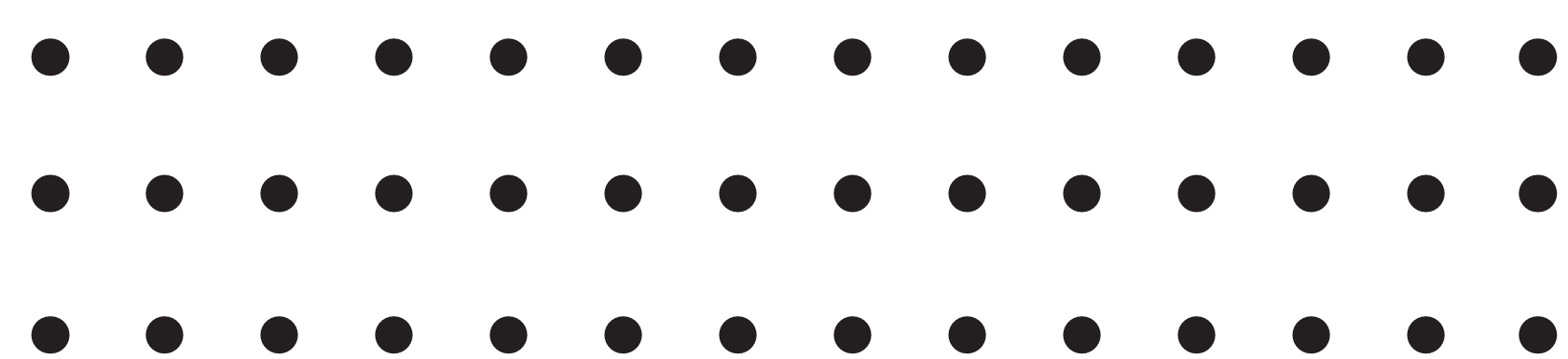
SZYB „JULIAN I” W LATACH 50. FOT. HENRYK KLIMAJ. ZBIORY IZBY REGIONALNEJ W PIEKARACH ŚL.

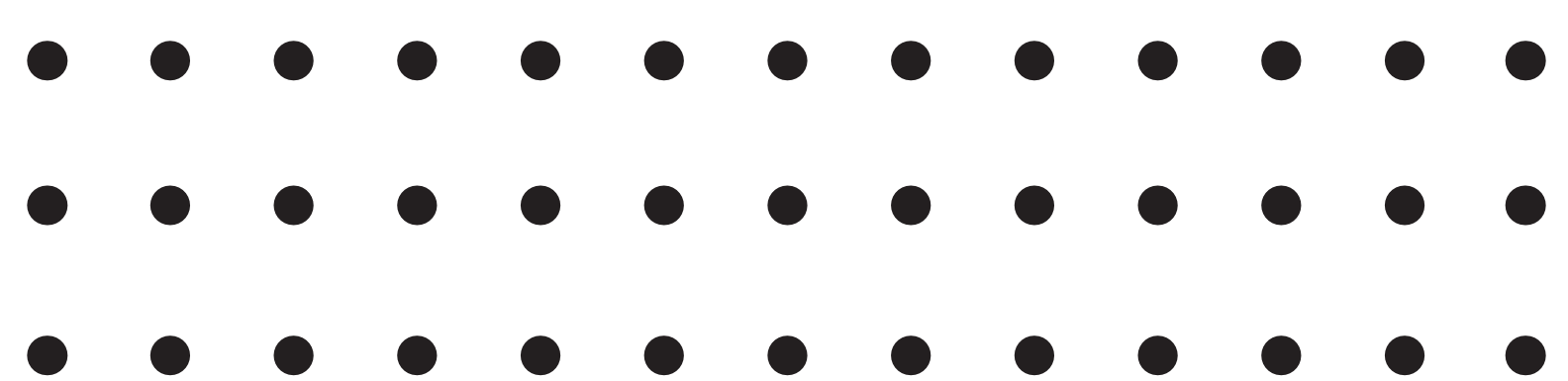

BUDOWA WIEŻY SZYBOWEJ „JULIAN II”. LATA 50.

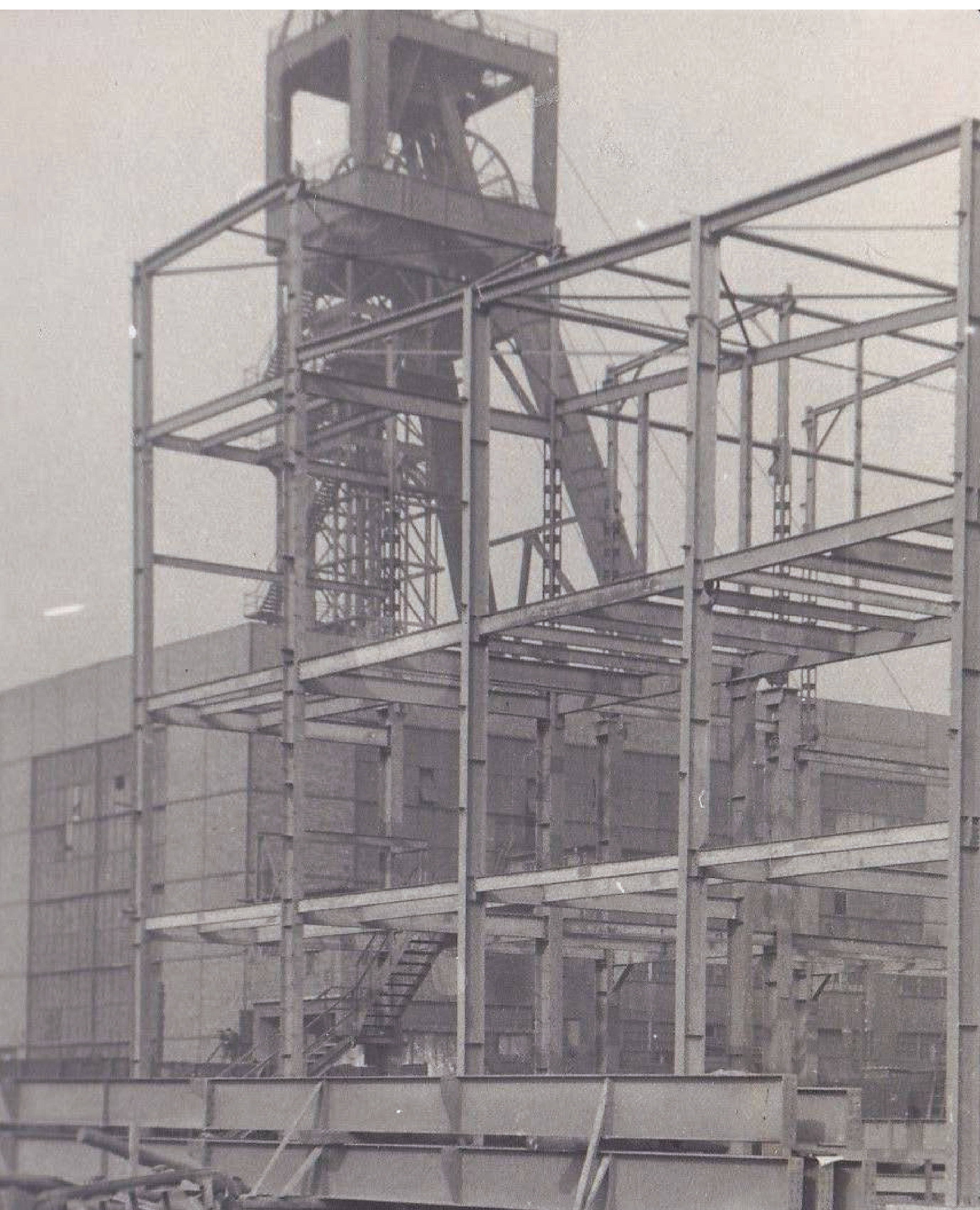
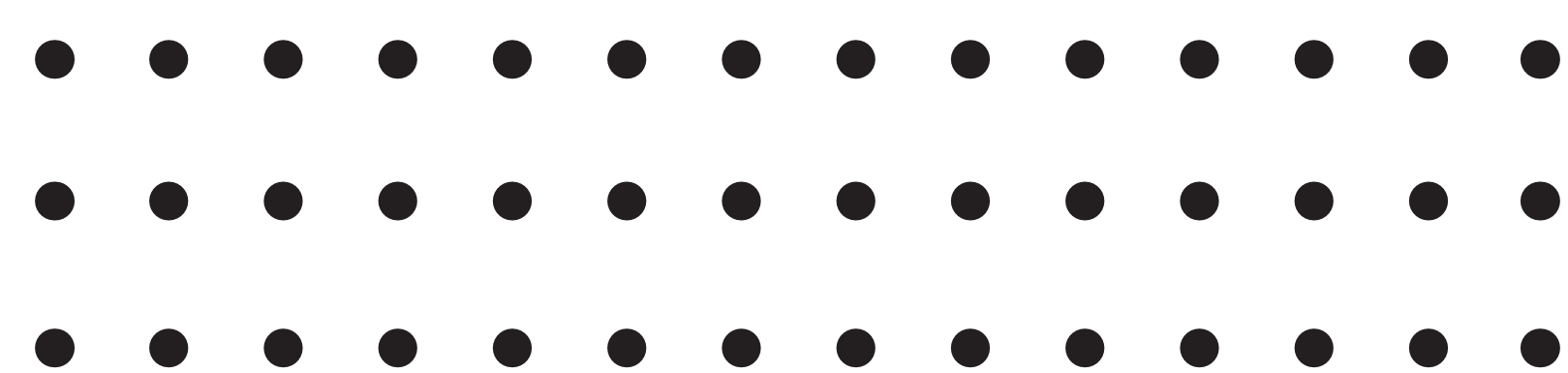

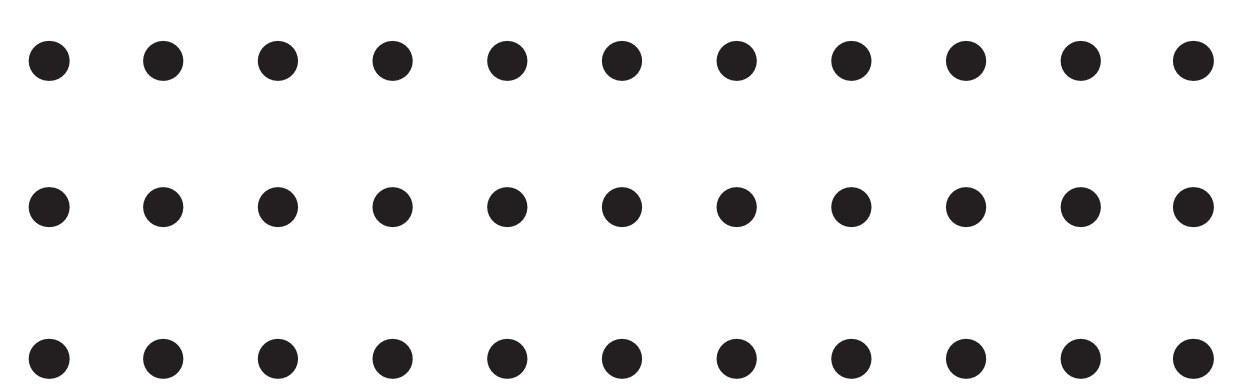
ROZBUDOWA

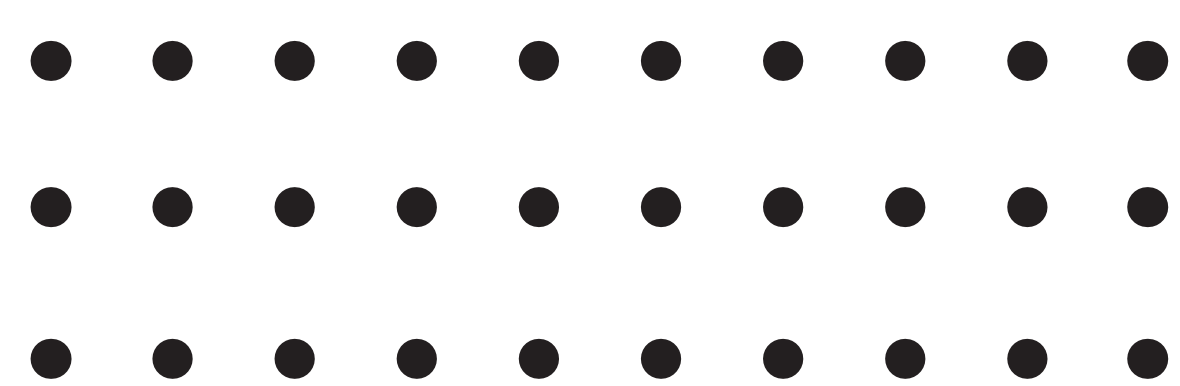

ROZBUDOWA

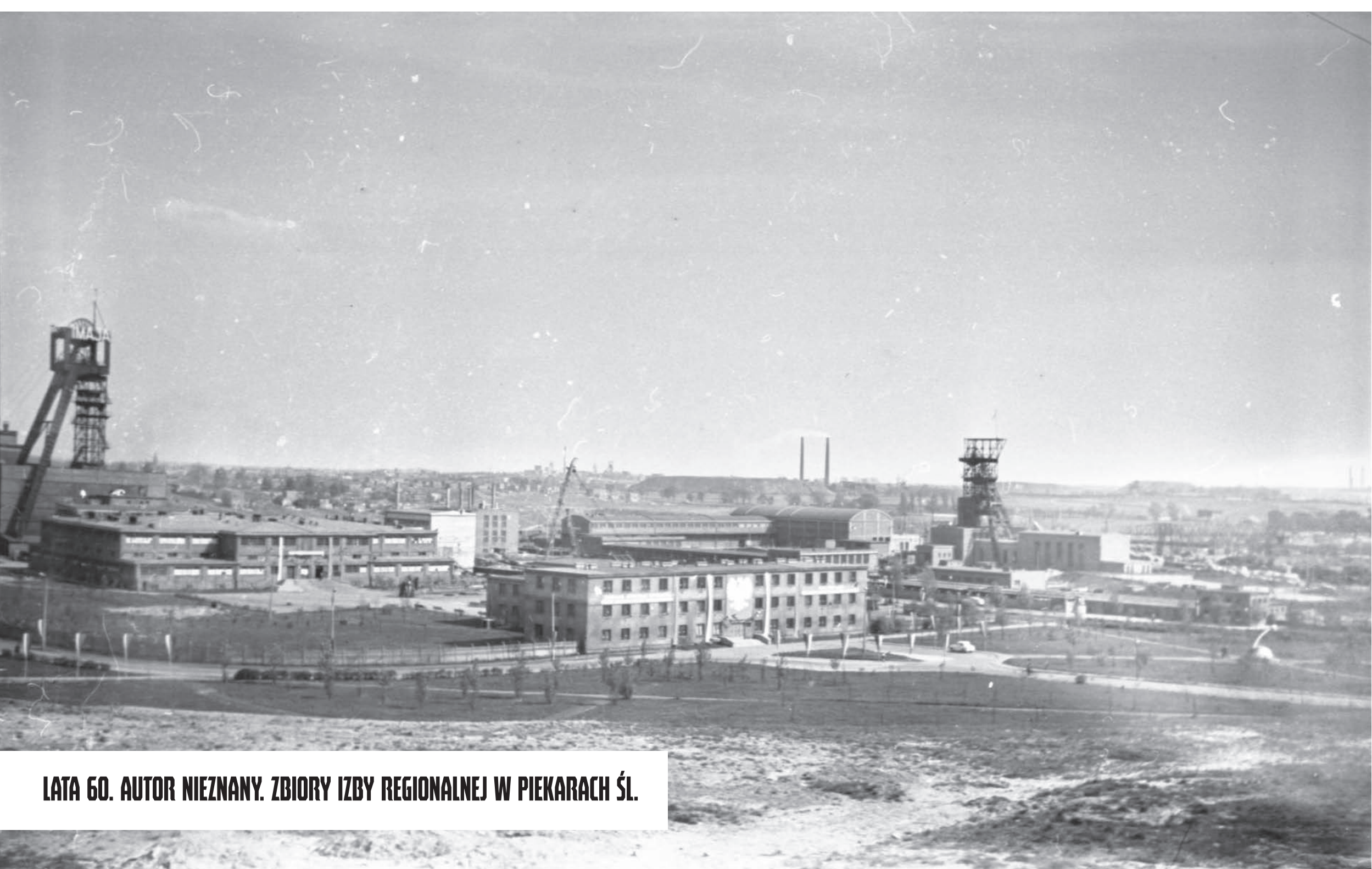

Z ODDALI I Z BLISKA

FOT. JÓZEF OPOLKO. UDOSTĘPNIŁ JACEK BOROŃ

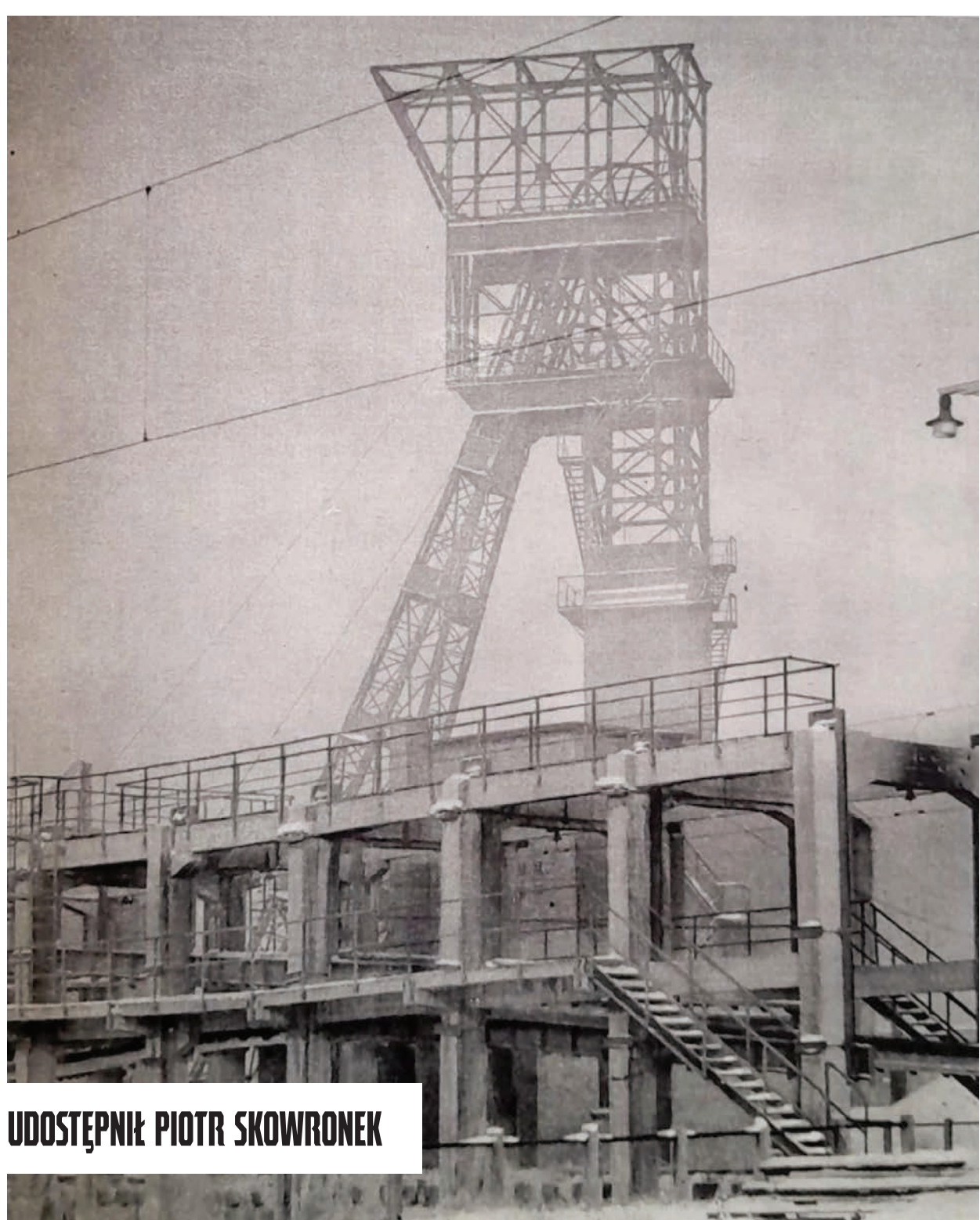
LATA 60. AUTOR NIEZNANY. ZBIORY IZBY REGIONALNEJ W PIEKARACH ŚL.

FOT. JÓZEF OPOLKO. UDOSTĘPNIŁ JACEK BOROŃ

SZYB „JULIAN II”. UDOSTĘPNIŁ PIOTR SKOWRONEK

SZYB „JULIAN I”. UDOSTĘPNIŁ PIOTR SKOWRONEK

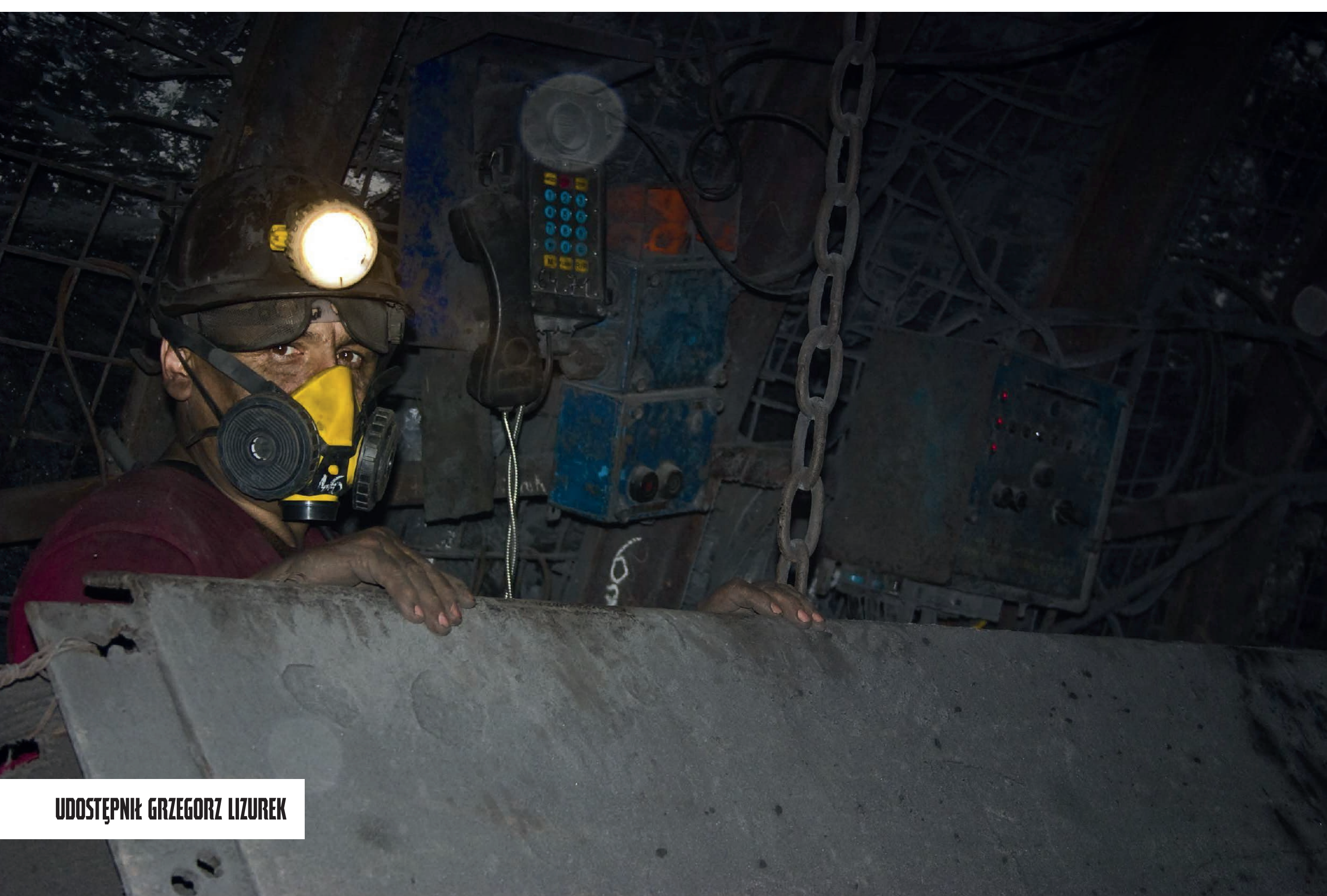

WIDOK NA KOPALNIĘ W LATACH 60. UDOSTĘPNIŁ JACEK BOROŃ

FOT. JÓZEF OPOLKO. UDOSTĘPNIŁ JACEK BOROŃ

SZYCHA

UDOSTĘPNIK GRZEGORZ LIZUREK

ROBOTY W PRZODKU. ZBIORY IZBY REGIONALNEJ W PIEKARACH ŚL.

TEODOR RUPIK - RATOWNIK KWIK „JULIAN”. UDOSTĘPNIKA JOANNA RUPIK-GOWIN

WYWRÓT SKIPOWY POD ZIEMIĄ

MONTAŻ ZABUDOWY HYDRAULICZNEJ W PRZODKU. ZBIORY IZBY REGIONALNEJ W PIEKARACH ŚL.

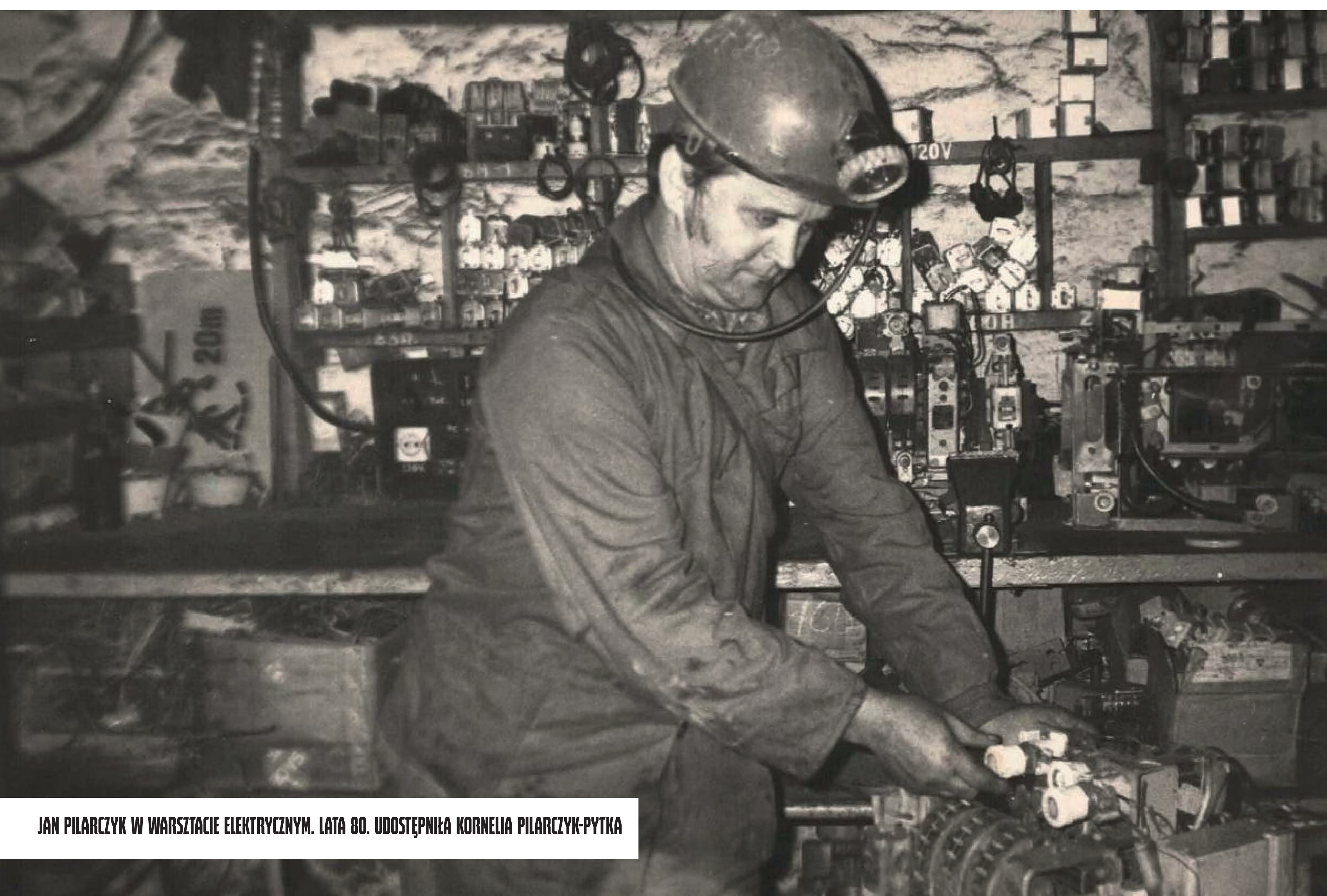

WYMIANA NOŻY W KOMBAJNIE. UDOSTĘPNIK GRZEGORZ LIZUREK

PRACOWNICY „JULKI”. UDOSTĘPNIK PIOTR SKOWRONEK

SZYCHA

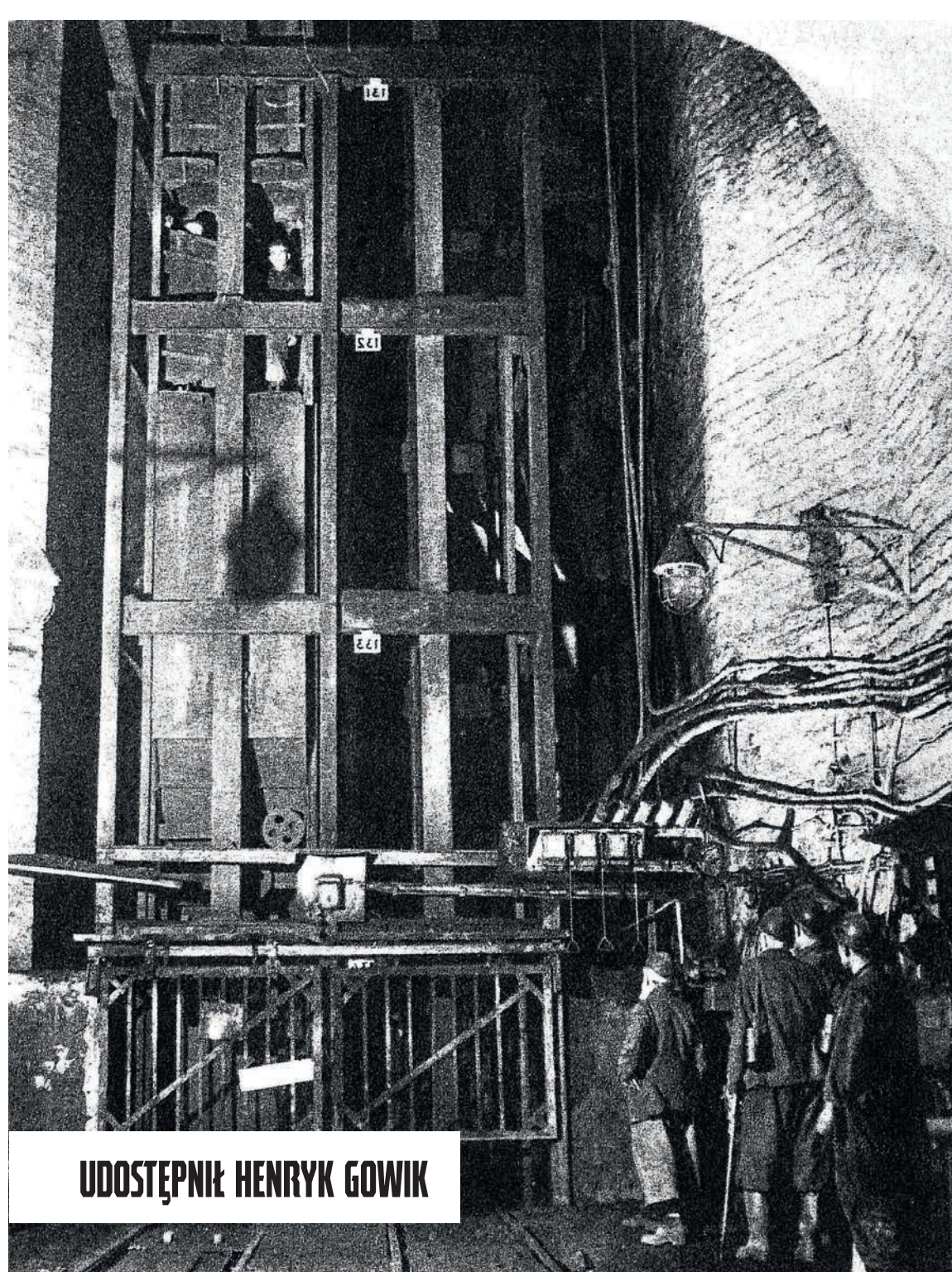
JAN PILARCZYK W WARSZTACIE ELEKTRYCZNYM. LATA 80. UDOSTĘPNIŁA KORNELIA PILARCZYK-PYTKA

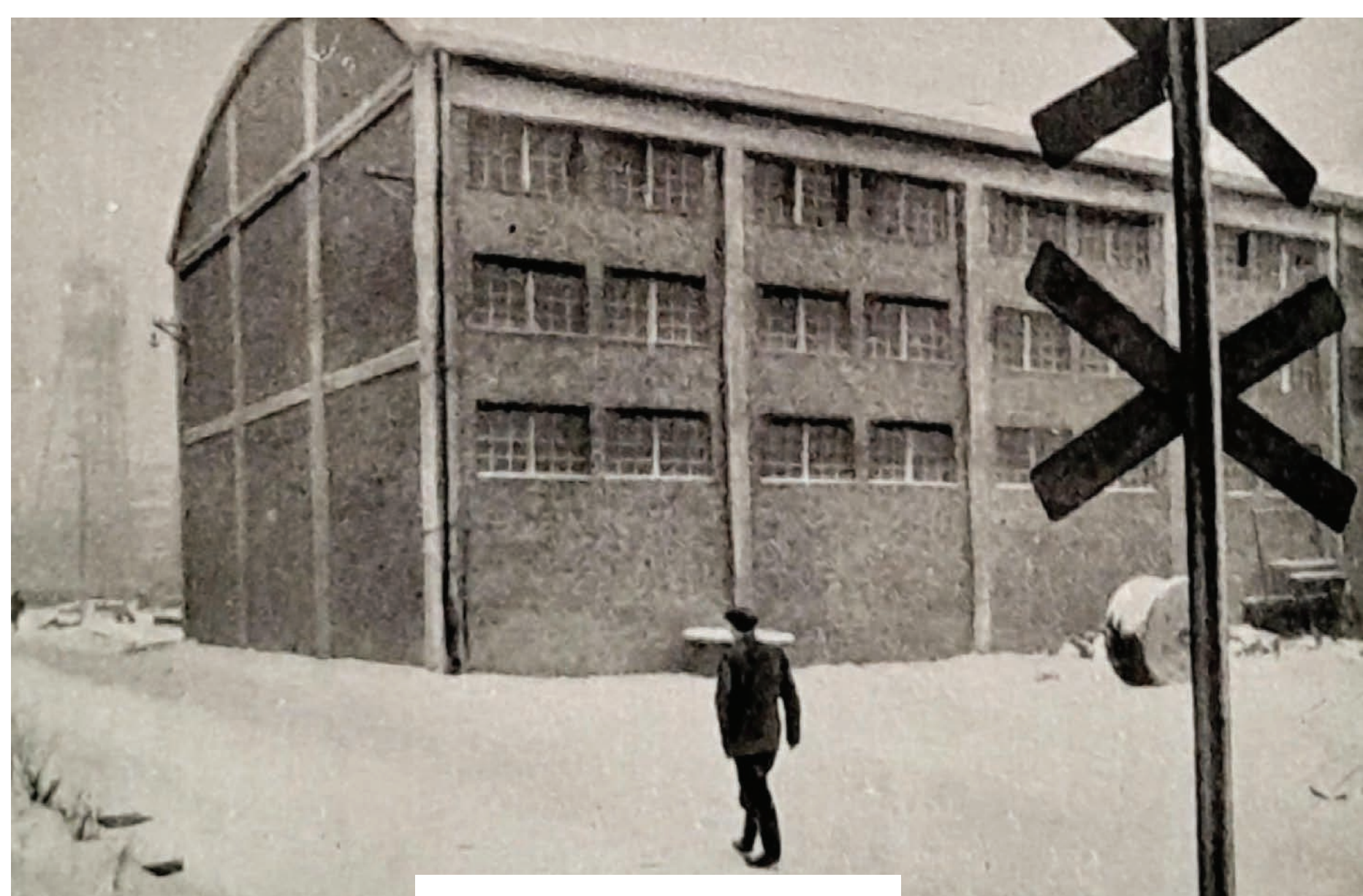
UDOSTĘPNIŁ HENRYK GOWIK

TEDDOR RUPIK WŚRÓD RATOWNIKÓW KWK „JULIAN”. UDOSTĘPNIŁA JOANNA RUPIK-GOWIN

UDOSTĘPNIŁ HENRYK GOWIK

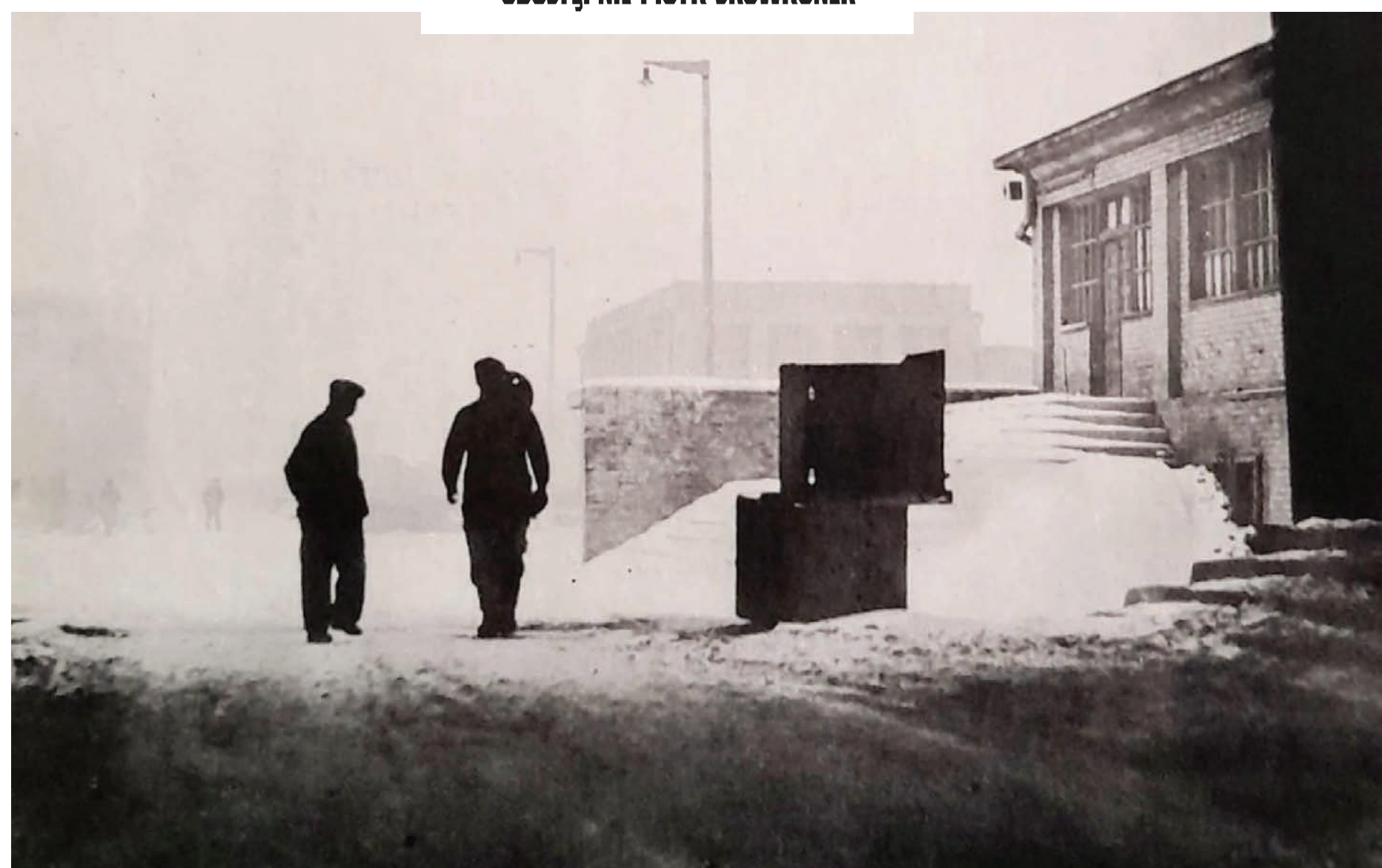
UDOSTĘPNIŁ PIOTR SKOWRONEK

UDOSTĘPNIŁ PIOTR SKOWRONEK

JAN PILARCZYK Z KOLEGAMI. LATA 80.

UDOSTĘPNIŁ PIOTR SKOWRONEK

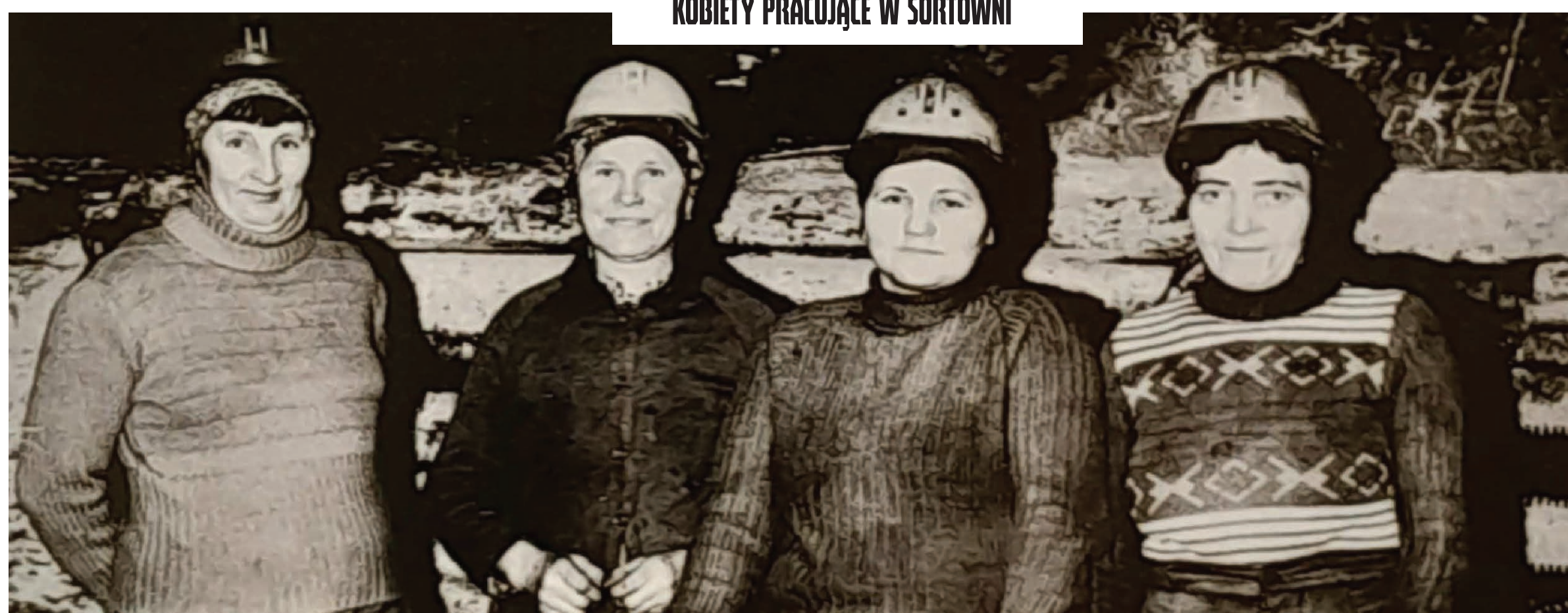
SZYCHA

GÓRNICY W LAMPOWNI

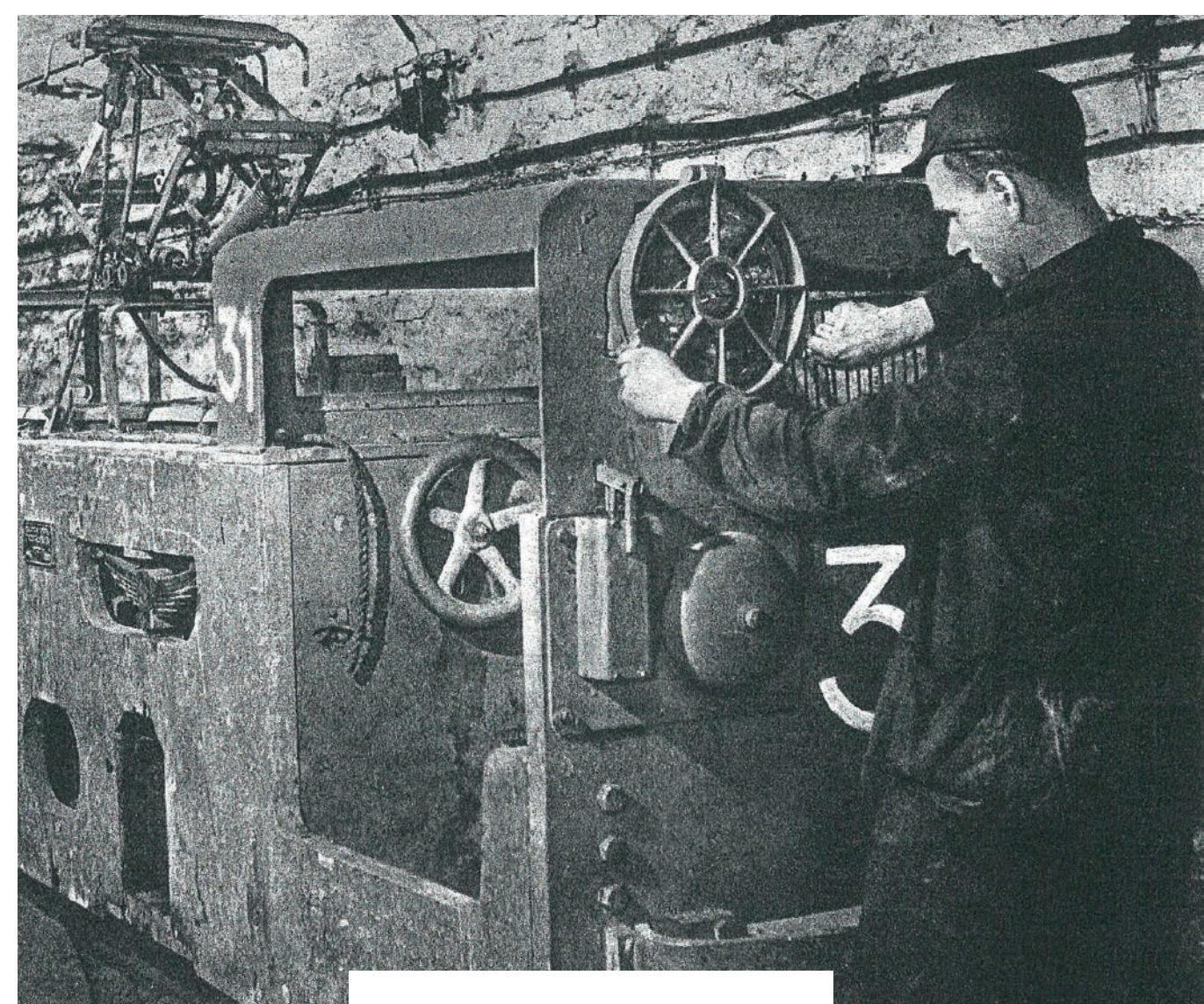
KOBIETY PRACUJĄCE W SORTOWNI

STACJA RATOWNICZA

DYSPOZYTOR W KOPALNI

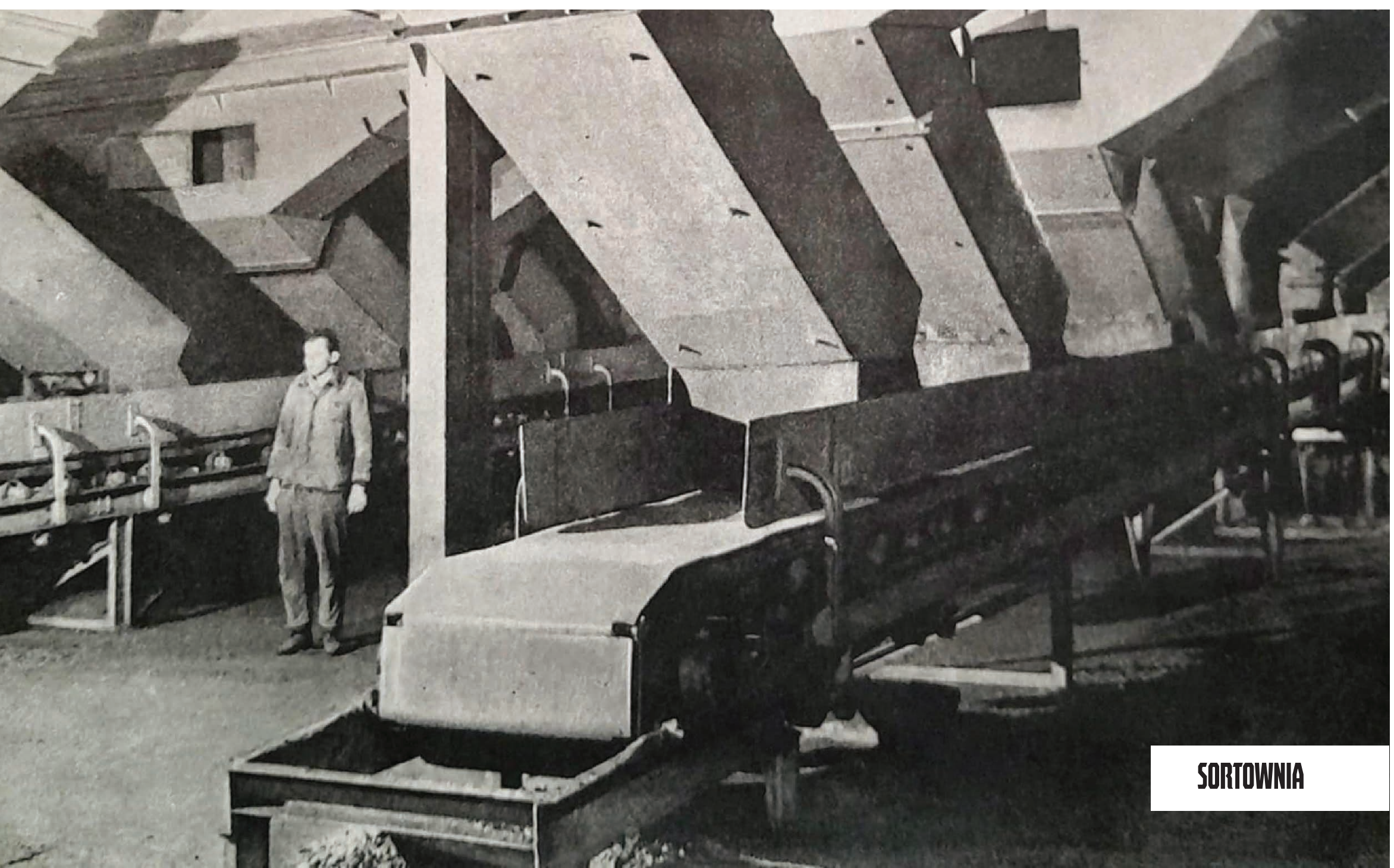
W PODZIEMIACH KOPALNI

SZATNIA

NARADA U DYREKTORA KOPALNI

SORTOWNIA

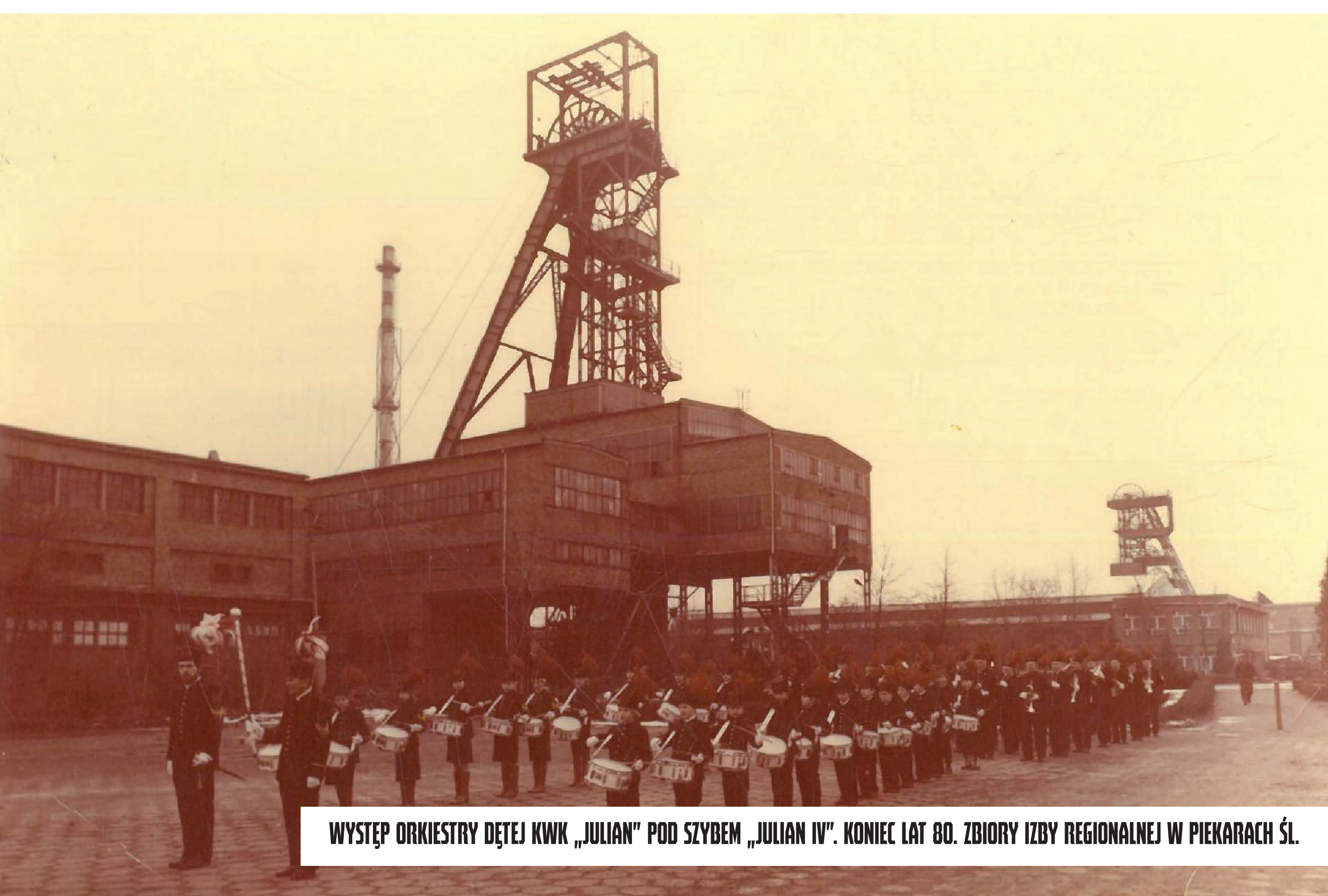

W LAMPOWNI. PIERWSZA OD PRAWY STOI EMA BULĄ (1940-2018). UDOSTĘPNIŁ JAN KLIMAJ

BARBÓRKA

BARBÓRKA KWK „JULIAN”, 4 GRUDNIA 1979. ZBIORY IZBY REGIONALNEJ W PIEKARACH ŚL.

WYSTĘP ORKIESTRY DĘTEJ KWK „JULIAN” POD SZYBEM „JULIAN IV”. KONIEC LAT 80. ZBIORY IZBY REGIONALNEJ W PIEKARACH ŚL.

BARBÓRKA 1986. ZBIORY IZBY REGIONALNEJ W PIEKARACH ŚL.

UDOSTĘPNIK JACEK BOROŃ

BARBÓRKA 2012

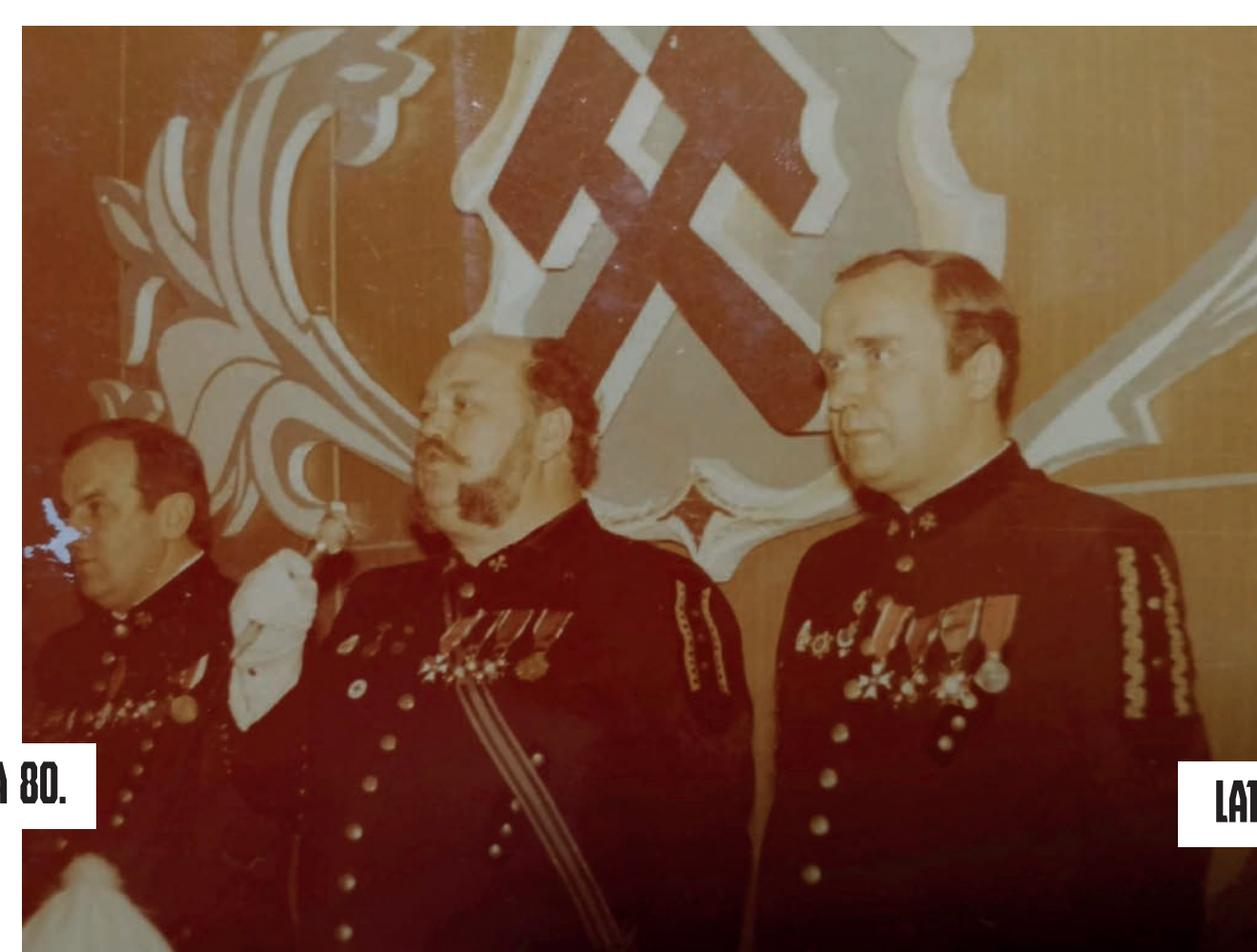
WYSTĘP ORKIESTRY DĘTEJ KWK „JULIAN” W ŚWIERKLAŃCU. KONIEC LAT 80. ZBIORY IZBY REGIONALNEJ W PIEKARACH ŚL.

PASOWANIE MŁODEGO GÓRNIKA

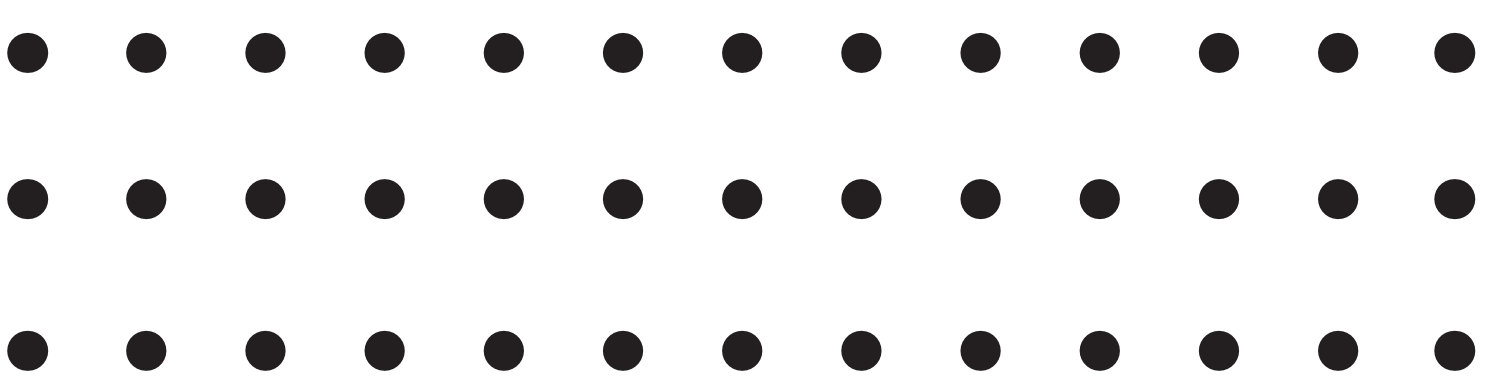
LATA 80.

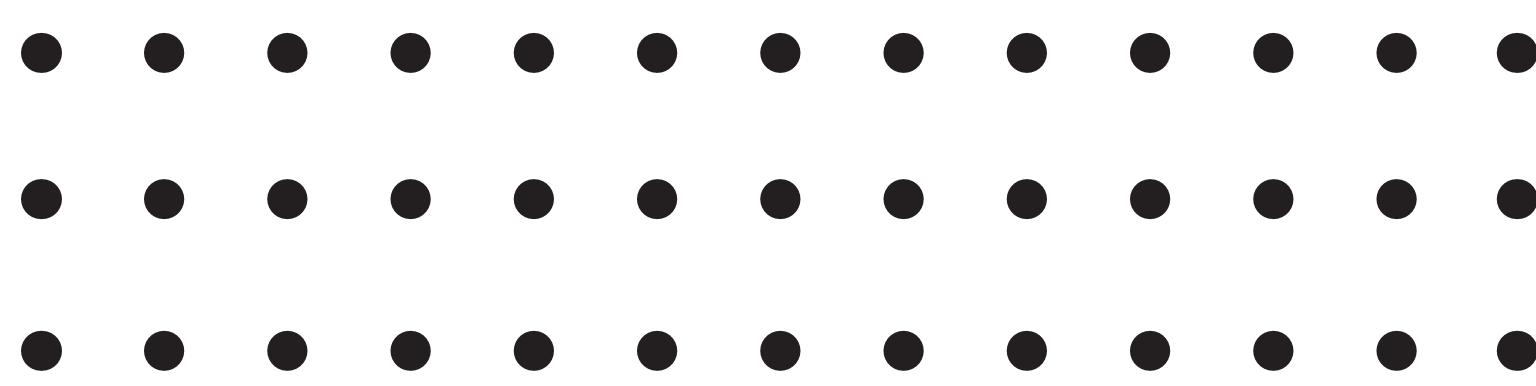
LATA 80.

BARBÓRKA 2012. UDOSTĘPNIK JACEK BOROŃ

PO SZYCHCIE...

KONCERT W KLUBIE MŁODEGO GÓRNIKA „ANTRACYT”

RAJD SAMOCHODOWY ORG. PRZEZ KLUB MŁODEGO GÓRNIKA „ANTRACYT”

Z LEWEJ MAREK WALURA (DJ BAGIET) W KLUBIE MŁODEGO GÓRNIKA „ANTRACYT”

KLUB MŁODEGO GÓRNIKA „ANTRACYT”. OBECNIE BIBLIOTEKA PRZY UL. KALWARYJSKIEJ 62D

KLUB MŁODEGO GÓRNIKA „ANTRACYT”. OBECNIE BIBLIOTEKA PRZY UL. KALWARYJSKIEJ 62D

ZABAWA W KLUBIE MŁODEGO GÓRNIKA „ANTRACYT”

ORKIESTRA KOPALNI „JULIAN”

PRZERWA NA ZUPĘ W PRACACH SPOŁECZNYCH W OŚRODKU WYPOCZYNKOWYM

KLUB GÓRNICZY KWK „JULIAN” W MIEJSCU OBECNEGO URZĘDU PRACY

DOM WZASOWY KOPALNI W ZAKOPANEM

OŚRODEK WYPOCZYNKOWY KOPALNI W BOGUCHWAŁOWICACH

OŚRODEK WYPOCZYNKOWY KOPALNI W JAROSŁAWCU

••••• Z SZYBEM W TŁE •••••

1975 R. OD LEWEJ: KRYSZYNA, KRYSZTIAN, STEFAN, MAŁGORZATA I JACEK BORONOWIE. UDOSTĘPNIŁ JACEK BOROŃ

LATA 60. WIDOK Z PARKU WOLNOŚCI. ZBIORY IZBY REGIONALNEJ W PIEKARACH ŚL.

SZYB „JULIAN IV” I WEJŚCIE GŁÓWNE DO KOPALNI. FOT. JACEK BOROŃ, 1994 R.

KRYSZYNA I KLARA BOROŃ POD SZYBEM „JULIAN I”, 1972/3. UDOSTĘPNIŁ JACEK BOROŃ

POD SZYBEM „JULIAN IV”. ZBIORY IZBY REGIONALNEJ W PIEKARACH ŚL.

STEFAN I KLARA BOROŃ POD KOPALNIĄ W 1972/1973 R. UDOSTĘPNIŁ JACEK BOROŃ

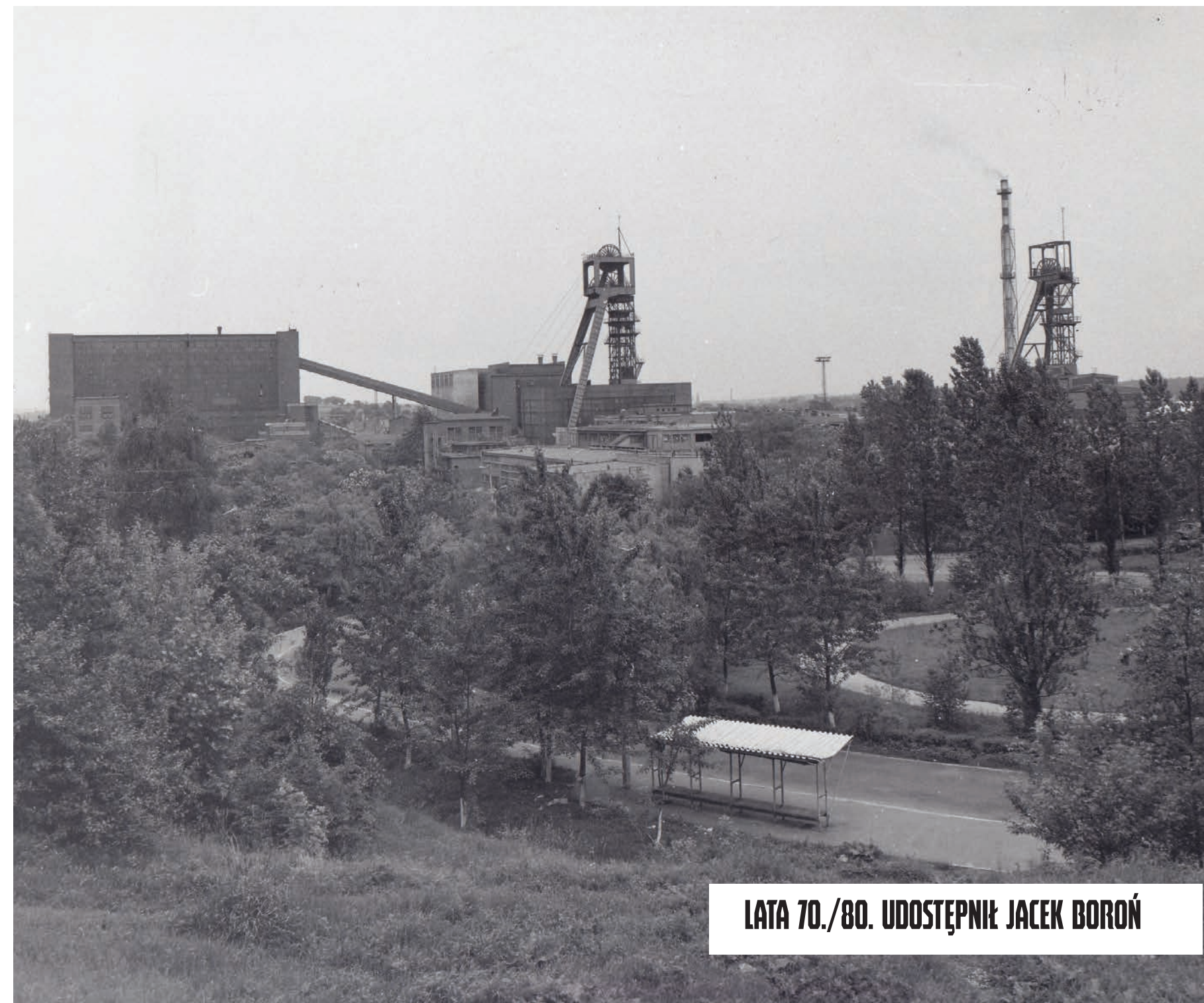
UL. SZPITALNA. PO LEWEJ WIDOCZNY STARY SZPITAL MIEJSKI. FOT. JÓZEF OPOLKO. UDOSTĘPNIŁ JACEK BOROŃ

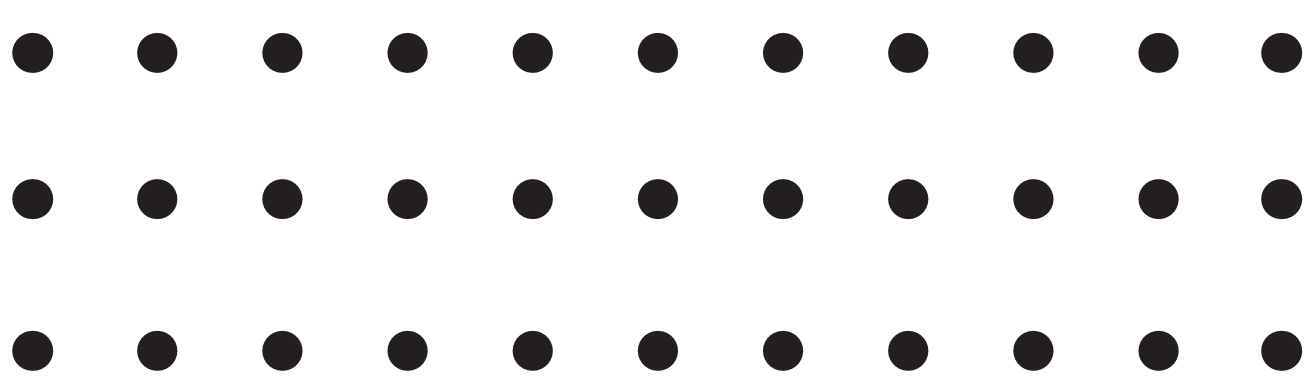
JAN PILARCZYK. LATA 50. UDOSTĘPNIŁA KORNELIA PILARCZYK-PYTKA

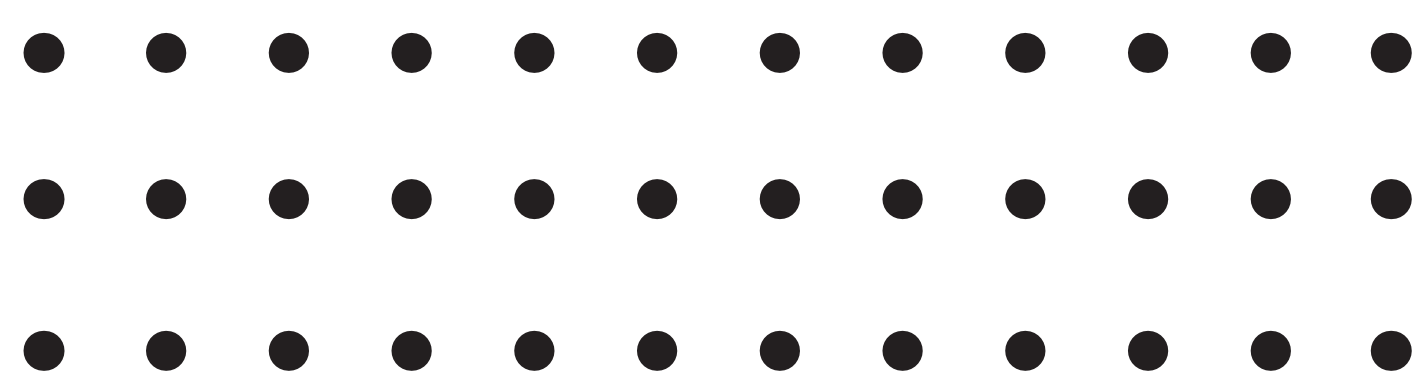
LATA 70./80. UDOSTĘPNIŁ JACEK BOROŃ

LATA 70./80. UDOSTĘPNIŁ JACEK BOROŃ

NA POCHODZIE

ZBIORY IZBY REGIONALNEJ W PIEKARACH ŚL.

AUTOR NIEZNANY. UDOSTĘPNIŁ JACEK BOROŃ

ZBIORY IZBY REGIONALNEJ W PIEKARACH ŚL.

SOLIDARNOŚĆ

MSZA ŚWIĘTA I POŚWIĘCENIE SZTANDARU NSZZ SOLIDARNOŚĆ KWK „JULIAN” 30.05.1981 R. UDOSTĘPNIŁ JACEK BOROŃ

ŹRÓDŁO: PIEKARSKIWERK.PL. UDOSTĘPNIŁ NORBERT BREWKO

POŚWIĘCENIE SZTANDARU
NSZZ SOLIDARNOŚĆ
KWK „JULIAN”
PIEKARY ŚL. 30.05.1981r.

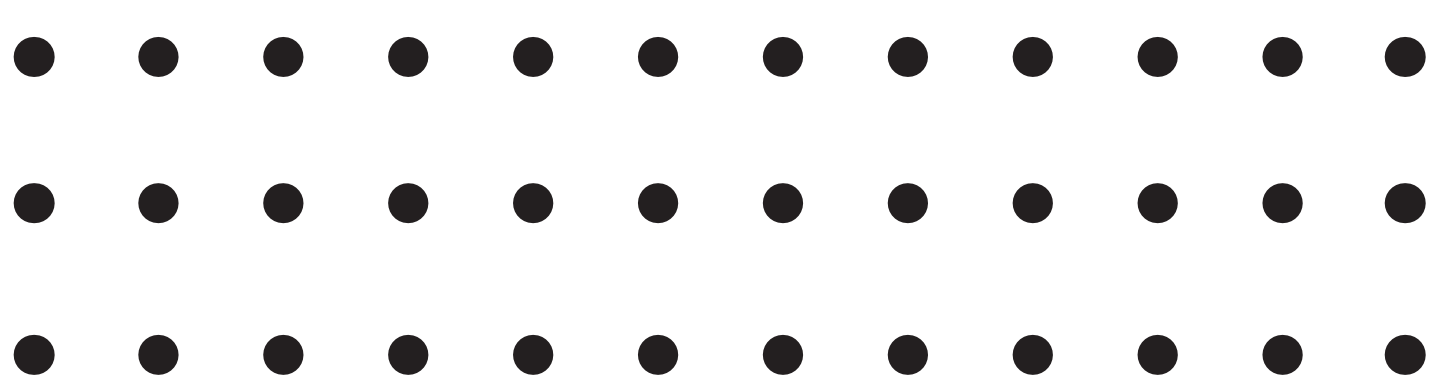
DZIAKACZE NSZZ „SOLIDARNOŚĆ” Z KOPALNI „JULIAN” WRAZ ZE SZTANDAREM. PIERWSZY Z PRAWY: GERARD MUSZALIK. ŹRÓDŁO: PIEKARSKIWERK.PL. UDOSTĘPNIŁ NORBERT BREWKO

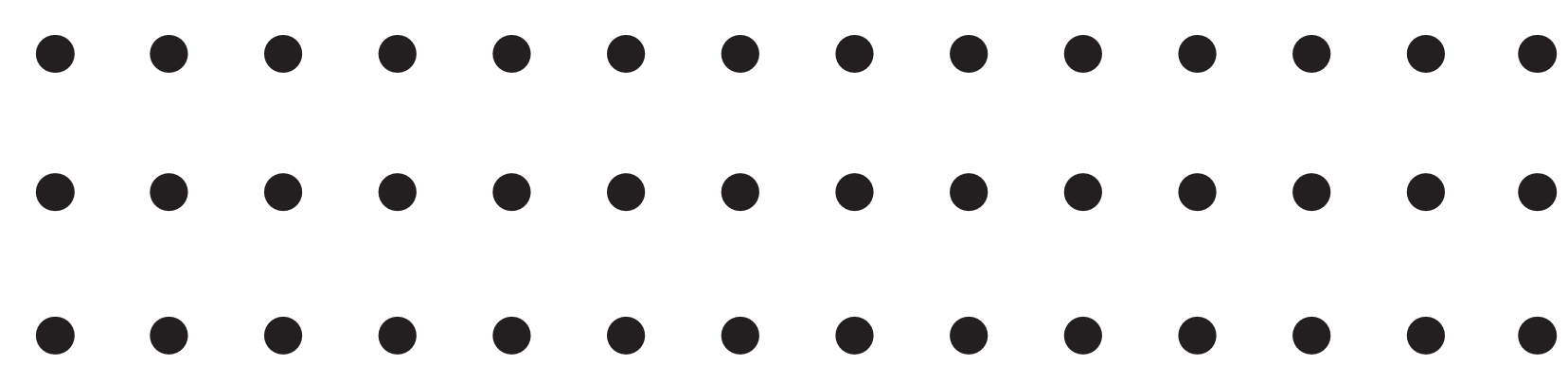
MSZA ŚWIĘTA I POŚWIĘCENIE SZTANDARU NSZZ „SOLIDARNOŚĆ” KWK „JULIAN” 30.05.1981. UDOSTĘPNIŁ JACEK BOROŃ

ZBIORY IZBY REGIONALNEJ W PIEKARACH ŚL.

WYGASZENIE

FOT. PRZEMYSŁAW RODZIK

FOT. ŁUKASZ ŚCIEBIOROWSKI

FOT. PATRYCJA GREGAREK

FOT. TOMASZ KACPRZAK

FOT. ZUZANNA STYCH-MASZOTA

FOT. ŁUKASZ ŚCIEBIOROWSKI

FOT. PRZEMYSŁAW RODZIK

FOT. ŁUKASZ ŚCIEBIOROWSKI

FOT. MICHAŁ WÓJCIK

FOT. PRZEMYSŁAW RODZIK

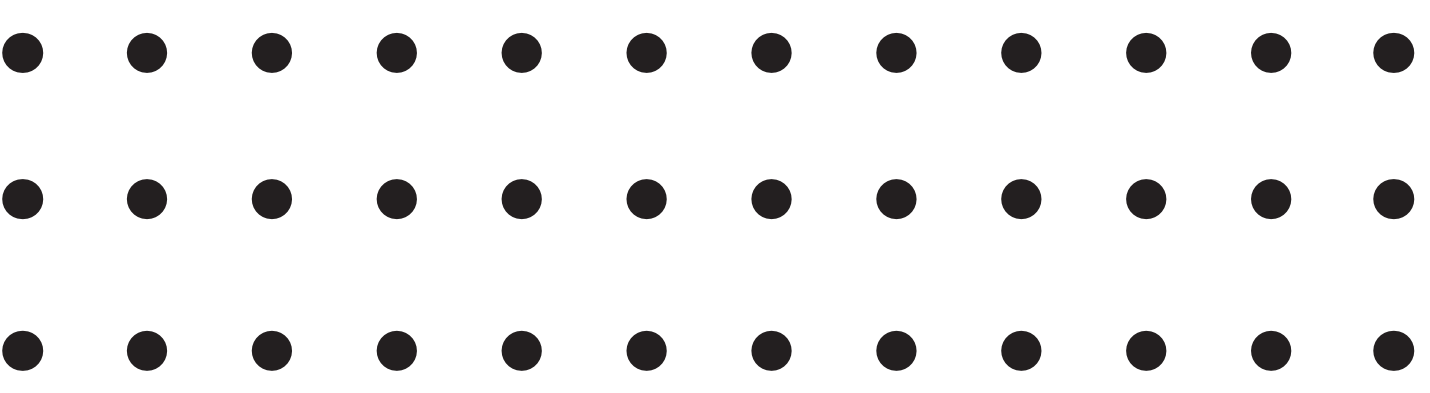
FOT. ADAM ROSTECKI

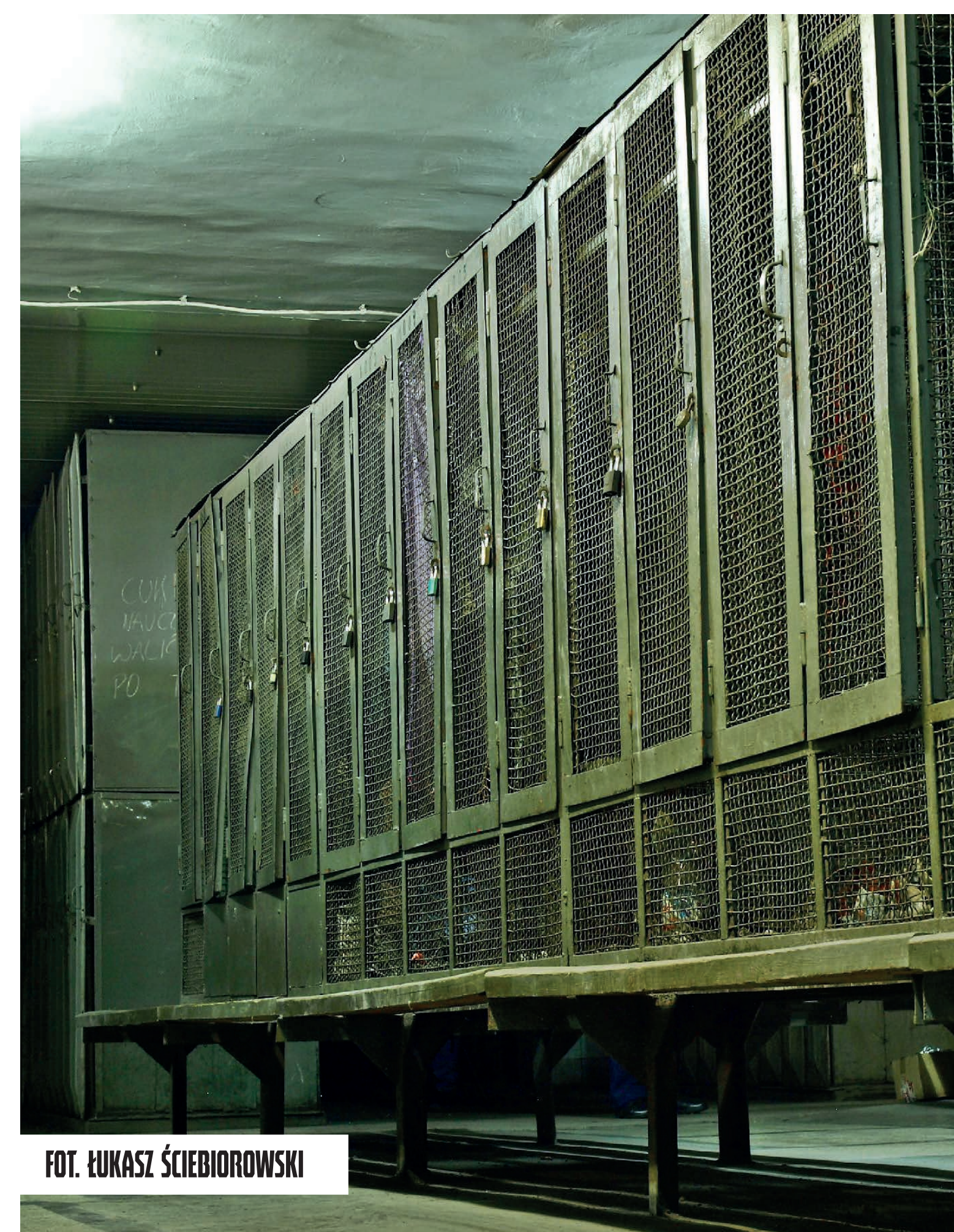
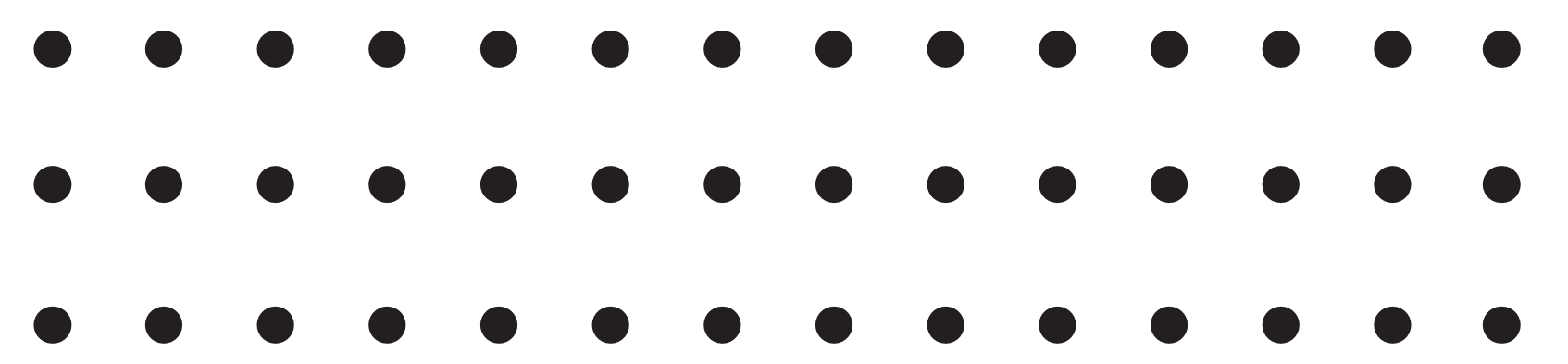
FOT. ZUZANNA STYCH-MASZOTA

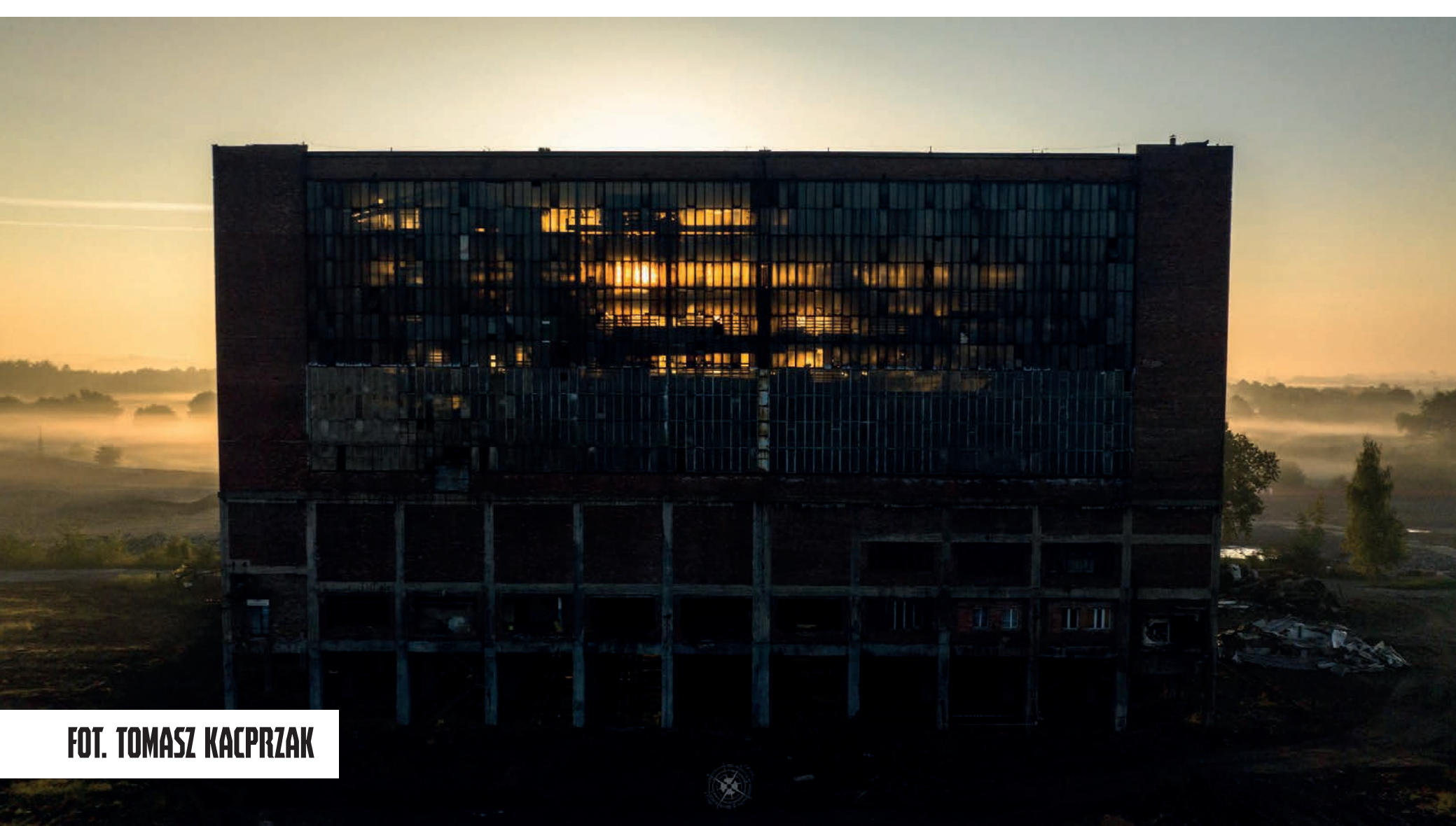
FOT. ZUZANNA STYCH-MASZOTA

INDUSTRIAL

OSTATNIE PROMIENIE „JULKI”

FOT. TOMASZ KACPRZAK

FOT. DAMIAN HARAZIM

FOT. MICHAŁ WÓJCIK

FOT. JACEK DOROŃ

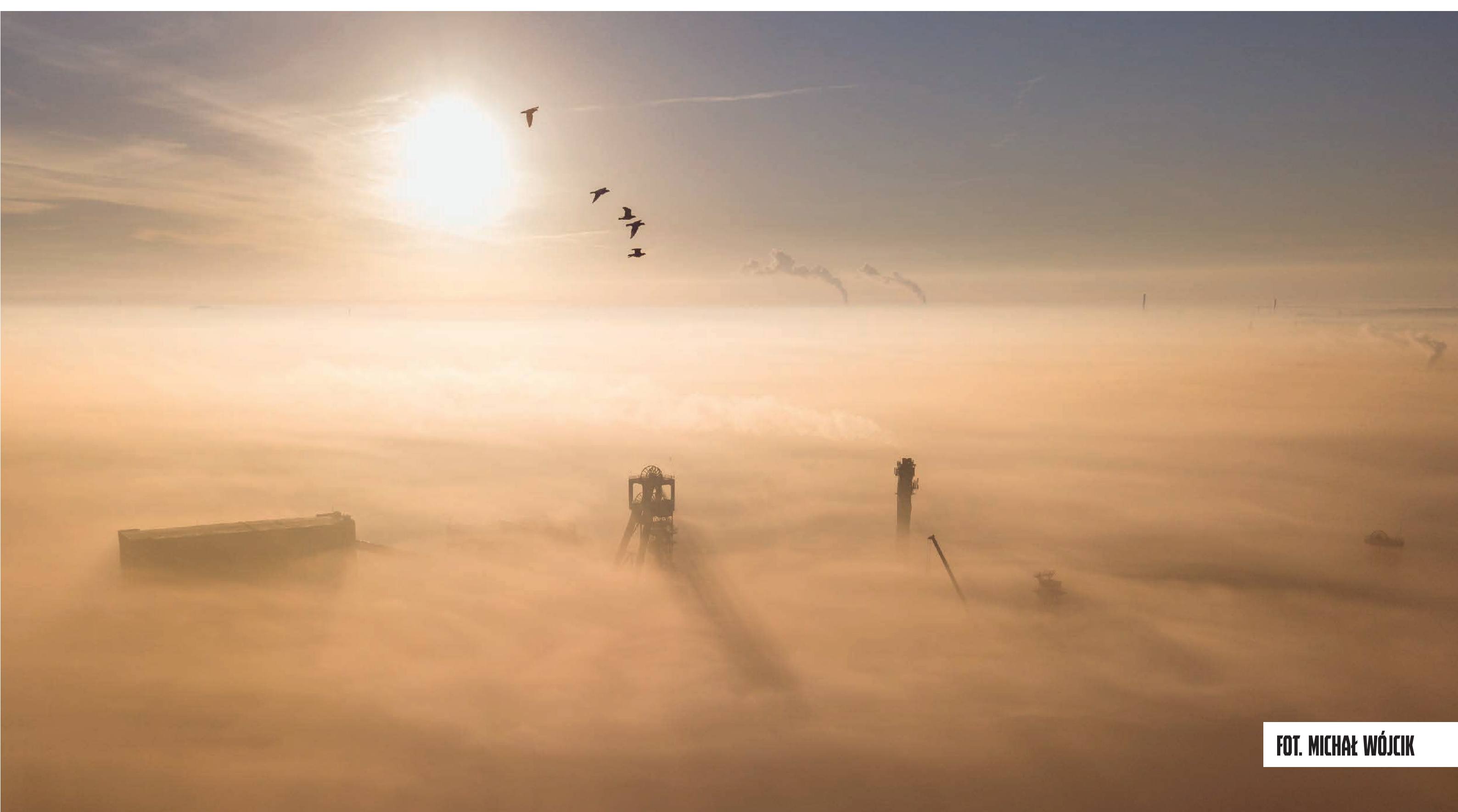
FOT. JAN KLIMAJ

FOT. ADAM ROSTECKI

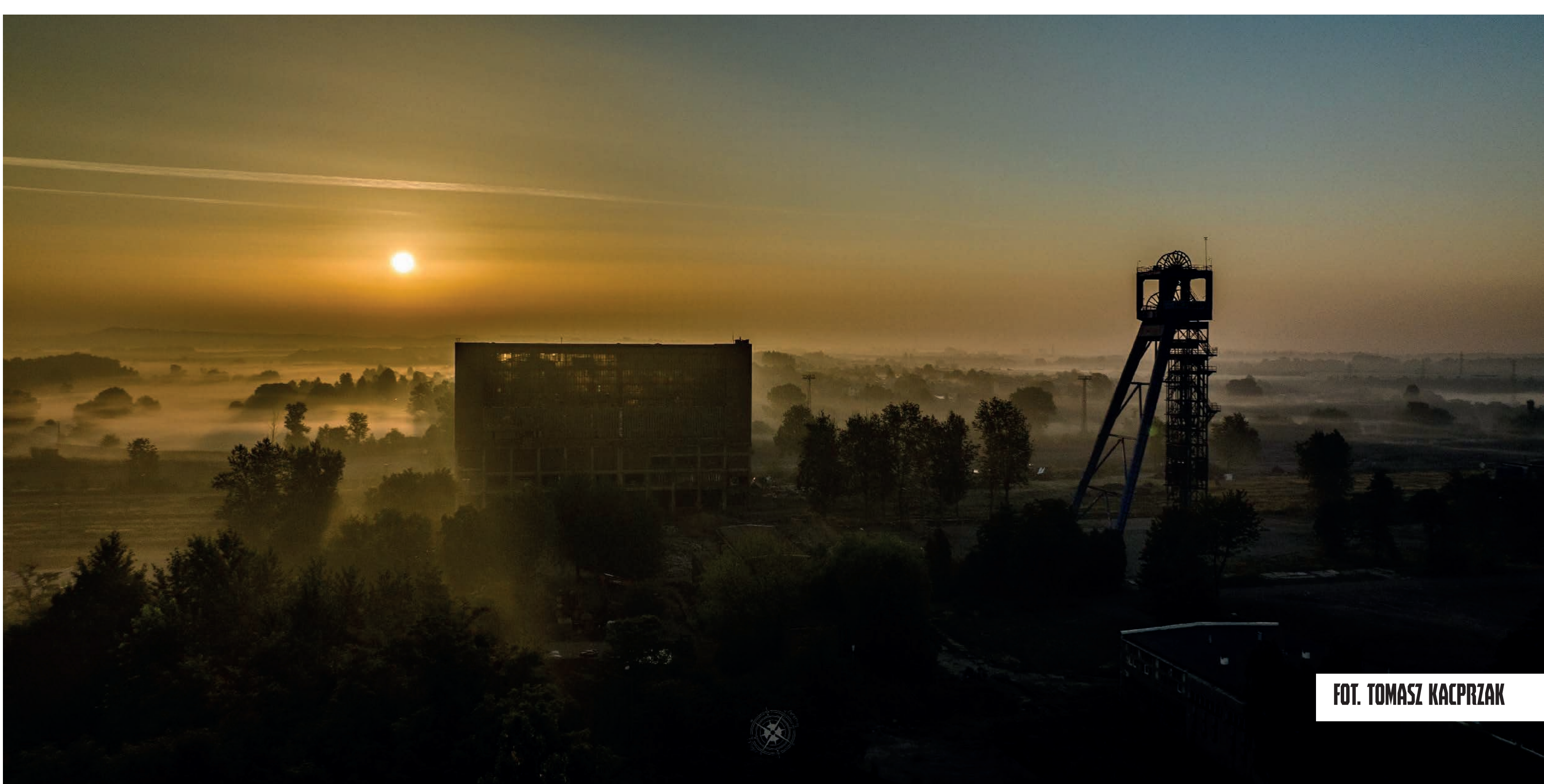
FOT. ADAM ROSTECKI

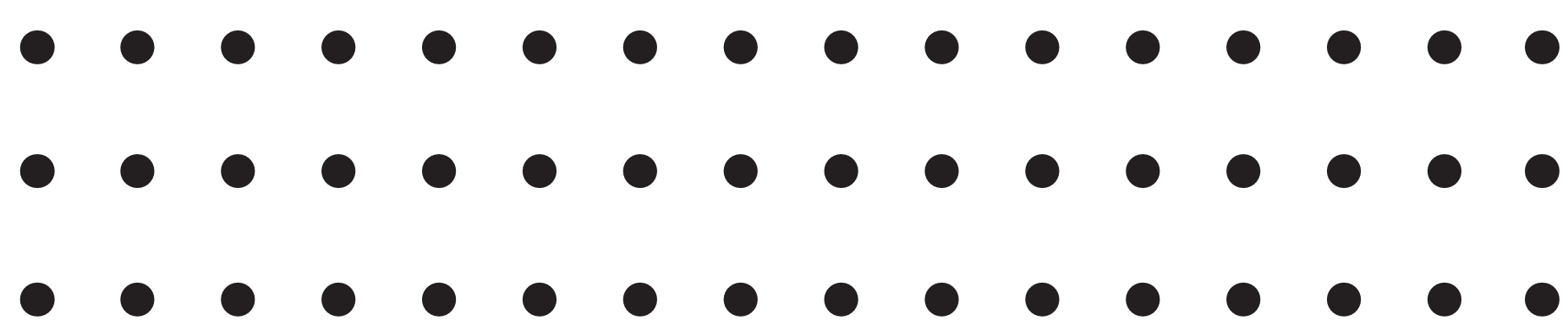
FOT. MICHAŁ WÓJCIK

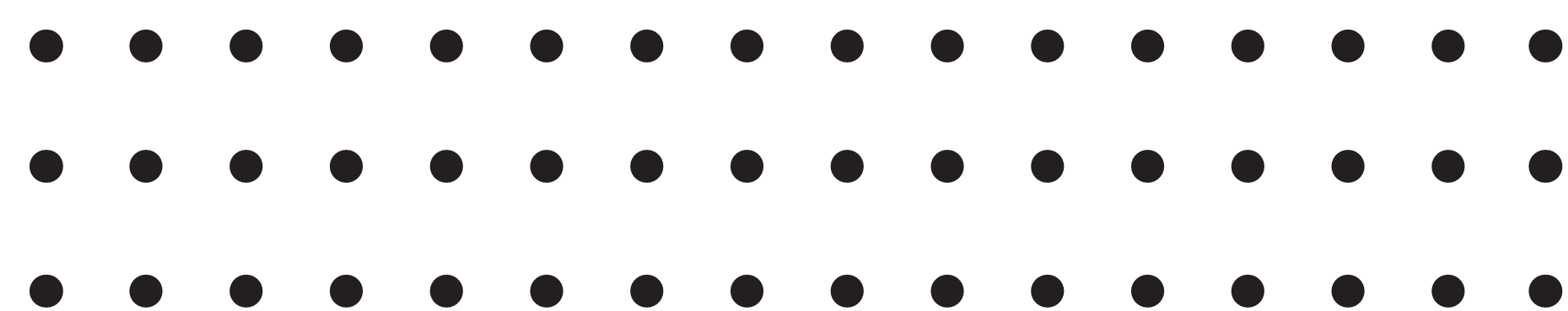
FOT. ADAM ROSTECKI

FOT. TOMASZ KACPRZAK

EPILOG

FOT. PATRYCJA GREGAREK

FOT. PATRYCJA GREGAREK

FOT. JACEK BOROŃ

FOT. PRZEMYSŁAW RODZIK

FOT. MICHAŁ WÓJCIK

FOT. MICHAŁ WÓJCIK

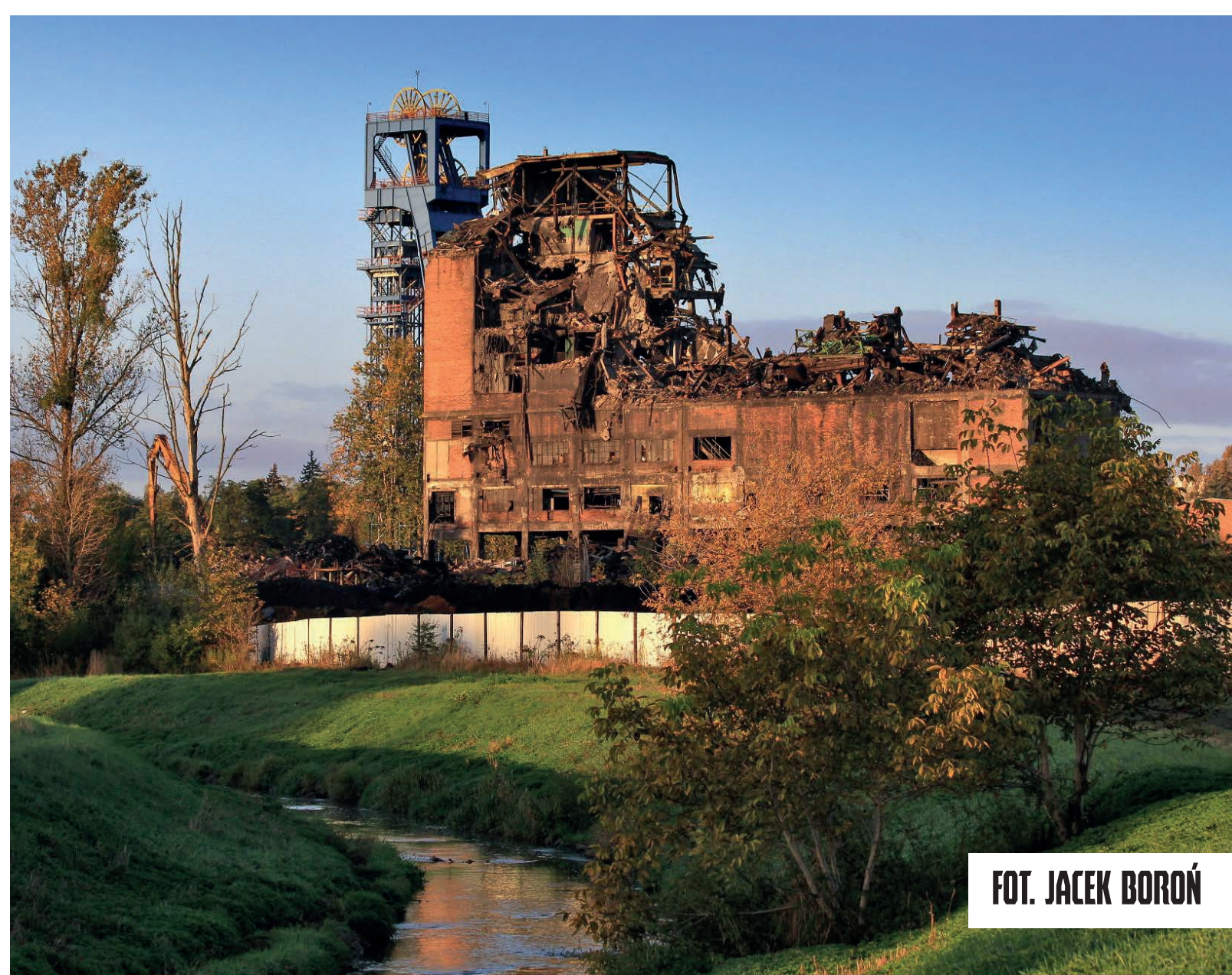
FOT. PRZEMYSŁAW RODZIK

FOT. PRZEMYSŁAW RODZIK

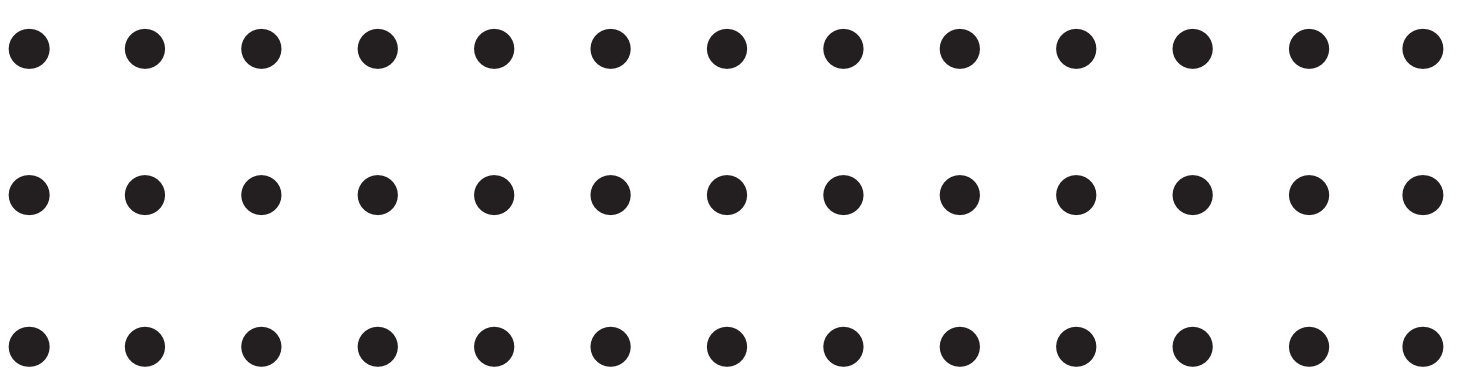
FOT. MICHAŁ WÓJCIK

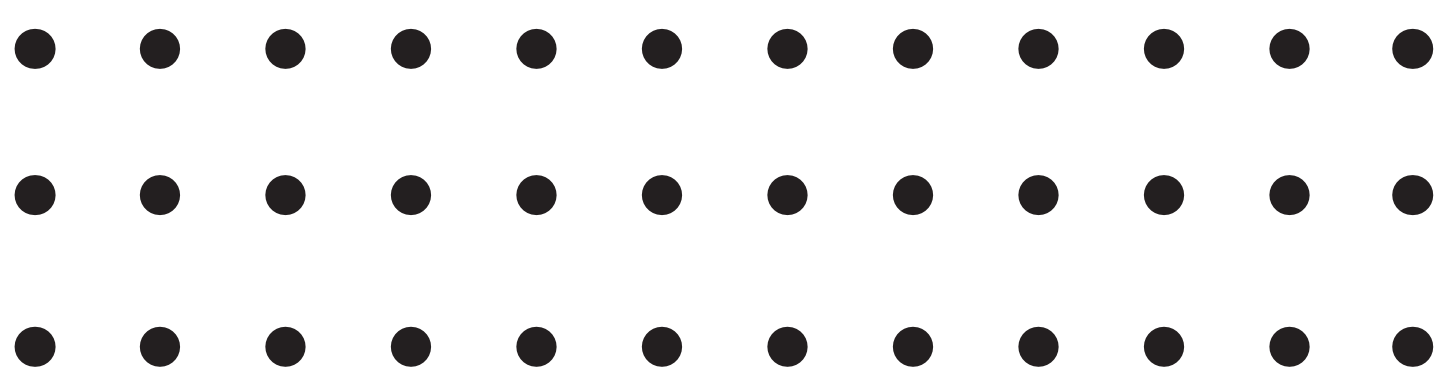
FOT. JACEK BOROŃ

FOT. TOMASZ KACPRZAK

IN MEMORIAM

FOT. ŁUKASZ MACIOSEK

FOT. ŁUKASZ MACIOSEK

FOT. TOMASZ KACPRZAK

FOT. ADAM ROSTECKI

FOT. ADAM ROSTECKI